

Автореф
П64

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ПОТИШНЯК ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

УДК 338.4:631.1.016:636.3 (043.3)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ
ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
АГРАРНИХ ТА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
З ВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРЕРОБКИ ВОВНИ:
ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

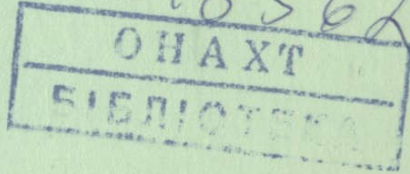
Робота виконана в Вищому навчальному закладі «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
НАУМОВ Олександр Борисович,
Одеська національна академія харчових технологій, професор кафедри менеджменту та логістики.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
ВИНОГРАДЧИЙ Віктор Іванович,
Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Херсонської області, перший заступник начальника;

доктор економічних наук, доцент
МІСЮК Микола Васильович,
Подільський державний аграрно-технічний університет, в. о. професора кафедри економіки підприємств і соціально-трудових відносин;

доктор юридичних наук, професор
КЛЮЄВ Олександр Миколайович,
Міжнародний університет бізнесу і права, проректор з наукової роботи.

2015 р. о 10:00 годині на засіданні
у Одеській національній академії
еса, вул. Канатна, 112.

Одеської національної
са, вул. Канатна, 112.

ОНАХТ Автореф
Організаційно-економ

v018562

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підприємства вівчарства і вовняної промисловості виробляють широкий асортимент продукції, яка використовується не тільки для забезпечення населення одягом, але й в усіх галузях народного господарства, і тому вони набули розвитку в багатьох країнах світу.

Реаліями сьогоdnішнього періоду розвитку економіки України є те, що більшість підприємств вовняної промисловості та її сировинної бази знаходиться у кризовому становищі, яке характеризується зниженням обсягів виробництва, збитковістю, втратою робочих місць тисячами робітників. Маючи великий промисловий, технологічний, кадровий, науковий потенціал, галузь знаходиться в стадії регресу, вихід з якої ускладнюється дією численних об'єктивних і суб'єктивних чинників, серед яких найвагомішими є: занепад сировинної бази, нестача фінансових ресурсів, недосконалість технологій, недостатня підтримка держави тощо. Але головною проблемою залишається несистемність і невпорядкованість перетворень, відсутність єдиного стратегічного бачення майбутнього вовняного виробництва. Через невизначеність стратегічних напрямків розвитку системи підприємств з виробництва й переробки вовни подальше існування цієї важливої для економіки України галузі знаходиться під загрозою.

Сучасні умови і тенденції розвитку виробничих систем доводять, що сьогодні, в умовах розвинених товарних та фінансових ринків, структура виробничих систем розвивається на засадах інтеграційної взаємодії, з'являються нові інтегровані види виробничих утворень (кластери, міжрегіональні виробничі комплекси, стратегічні альянси та інші). Виробничі системи переходять на якісно новий етап розвитку, коли в умовах жорсткої конкуренції розробка стратегічного плану потребує швидких рішень щодо адаптації до непередбачених ситуацій конкурентної боротьби. У цій ситуації особливого значення набуває розробка цілісного підходу до оптимізації виробничої діяльності аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни в умовах нестабільного зовнішнього середовища, пошук та становлення оптимальних форм інституційного устрою виробничих систем, ефективно працюючих механізмів операційних систем, нових методів взаємодії у внутрішньому та із зовнішнім середовищем.

Проблеми формування стратегії розвитку аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни досліджували у своїх роботах В. І. Виноградчий, І. С. Коропецький, О. М. Ключев, М. Д. Магомедов, М. В. Місюк, О. Б. Наумов, В. Д. Омельченко, А. В. Рибін, Ю. Сайфулін, К. Д. Самойлик, Г. С. Сарібекєв, М. П. Сахацький, О. Сокол, А. Ф. Скороченко, М. Сурков, І. Н. Топіха, Ю. Черній та інші автори.

Науковими дослідженнями у тій чи іншій мірі охоплено більшість питань, що стосуються розвитку аграрно-промислових виробничих систем, але вивчення проблеми не можна вважати всебічним. В сфері дослідження виробничої діяльності підприємств-виробників та переробників вовни залишається достатньо серйозних проблем, не розроблених у методичному і

прикладному аспектах, а головне, відсутня чітка і зрозуміла для конкретних практиків система аналітичних засобів і модельного інструментарію розвитку виробничої діяльності. Необхідні дослідження методологічного апарату розвитку виробничих систем вівчарства та вовняної промисловості для орієнтації їх на сучасні потреби вітчизняної практики з урахуванням її специфіки. До числа недостатньо опрацьованих слід віднести проблему методологічного забезпечення визначення ефективності роботи та перспектив розвитку вовняної промисловості та аграрної сфери, що забезпечує її сировиною.

Науково-практична значимість означеного кола проблем визначила вибір теми, постановку мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснено у рамках науково-дослідних робіт Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» відповідно до теми «Стратегічні пріоритети і напрямки розвитку ринків в умовах інтеграції та глобалізації економічних систем управління» (номер державної реєстрації 0109U002937). Внесок автора полягає у розробці і обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій з формування механізмів інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств із виробництва та переробки вовни.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є розробка теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій з формування та функціонування організаційно-економічних механізмів інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, спрямованих на підвищення ефективності їх діяльності.

Реалізація мети дисертаційної роботи обумовила наступні завдання дослідження:

- запропонувати концепцію розвитку аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах міжгалузевої інтеграції;
- обґрунтувати стратегію розвитку аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах вертикальної інтеграції;
- розробити організаційно-економічний механізм інтеграційної взаємодії аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни;
- удосконалити методичний підхід до оцінки розвитку інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни;
- обґрунтувати методичні засади формування програми розвитку інтегрованої системи підприємств з виробництва і переробки вовни;
- розробити алгоритм управління розвитком системи інтегрованого об'єднання підприємств з виробництва і переробки вовни;
- запропонувати методичний підхід до оптимізації структури інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни;
- розвинути механізм планування інвестиційної стратегії інтегрованого об'єднання аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки

вовни;

- розробити механізм формування та використання інноваційних коштів інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни;

- обґрунтувати концепцію формування механізму управління фінансовими ресурсами в структурі інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни;

- запропонувати механізм регулювання та контролю за витратами ресурсів у структурі інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни;

- сформувати систему управління якістю продукції інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни.

Об'єктом дослідження є процеси інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних, методичних і практичних засад формування та функціонування організаційно-економічних механізмів інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційної роботи є фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і закордонних вчених-економістів у сфері інтеграційної взаємодії підприємств і організацій.

При виконанні дослідження використано низку емпірико-теоретичних та логіко-теоретичних методів: методи спостереження, виміру і опису використано для вивчення властивостей і зв'язків об'єкта дослідження, фіксації кількісних характеристик досліджуваної системи (статистичних, звітних і планових показників), систематизації даних; метод порівняння використано при визначенні тенденцій процесів інтеграції, встановленні змін кількісних і якісних характеристик у виробничій системі, що вивчалася; аналітичний і синтетичний методи застосовані при визначенні етапів і факторів інтеграції, при виділенні елементів об'єкту, розкритті місця і ролі елементів виробничої системи, взаємозв'язку і взаємодії елементів; системний аналіз і синтез покладено в основу формування стратегії ефективного розвитку підприємств з виробництва і переробки вовни на засадах інтеграції; індуктивний метод застосовано при прогнозуванні змін у досліджуваній системі, передбаченні кількісних і якісних показників розвитку; дедуктивний метод застосовано при виведенні пропозицій; економіко-математичні методи, зокрема формалізація, використовувалися для інтерпретації отриманих результатів досліджень при розробці методики оцінки ефективності інтеграційної взаємодії; моделювання застосовано в процесі побудови моделей системи і моделей управління процесами інтеграції системи сировинної бази і вовняної промисловості.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативні акти України, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства економіки та торгівлі України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем інтеграційної взаємодії підприємств, дані статистичної звітності

аграрних підприємств і підприємств вовняної промисловості, матеріали вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференцій, власні розрахунки та спостереження.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та розробці практичних рекомендацій з формування та функціонування організаційно-економічних механізмів інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни. Найбільш важливі наукові результати, отримані у процесі дослідження, та їх наукова новизна полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано концепцію розвитку аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах міжгалузевої інтеграції, що ґрунтується на альянсовому підході, який поєднує у собі переваги кластерного та секторального підходів формування системи виробництва і переробки вовни, спирається на наявний ресурсний і виробничий потенціал, забезпечує перетворення потенціалу аграрних та промислових підприємств в ресурс розвитку на принципах синергії, що дає можливість якісної трансформації та підвищення ефективності їх діяльності;

- обґрунтовано стратегію розвитку аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах вертикальної інтеграції, що ґрунтується на цілісному системному підході до розробки ефективно працюючих механізмів інтеграції операційних систем аграрних, переробних, збутових й інфраструктурних підприємств і організацій, формування синергійної взаємодії у внутрішньому середовищі виробництва та із зовнішнім середовищем;

- розроблено організаційно-економічний механізм інтеграційної взаємодії аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, що реалізується у організаційній формі стратегічного альянсу виробників і переробників вовни, який являє собою єдиний виробничо-господарчий мережний комплекс з централізованим управлінням, що охоплює повний цикл виробництва і реалізації вовняної продукції, що дозволить посилити міжгалузеві зв'язки, проводити спільні дослідження, обмін технологіями, спільне використання виробничих потужностей, реалізацію готової продукції;

удосконалено:

- методичний підхід до оцінки розвитку інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни за стадіями циклу розвитку на основі комбінації статистичних та прогностичних методів, що забезпечує його узагальнену кількісну оцінку, що дозволяє визначити причини, рушійні сили, закономірності, послідовність і наслідки перетворень у виробничій системі;

- методичні засади формування програми розвитку інтегрованої системи підприємств з виробництва і переробки вовни, що впливає з стратегії розвитку, що базуються на застосуванні наукового логічного і математичного апарату для характеристики системи і визначеному наборі критеріїв, які здатні

узагальнено і повно описати систему та її розвиток;

- алгоритм управління розвитком системи інтегрованого об'єднання підприємств з виробництва і переробки вовни, який дозволяє виявити приховані резерви розвитку підприємств, а також сформувані якісно нові і більш ефективні комбінації виробничого, дослідницького, збутового і комунікаційного потенціалів;

- методичний підхід до оптимізації структури інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни за критерієм прибутку, особливістю якого є аналіз зв'язків об'єднання за складовими технологічного ланцюга виробництва продукції з вовни, що дає можливість найбільш повного використання всіх об'єднаних потужностей і забезпечує оптимальний план випуску продукції підприємствами, що входять у об'єднання;

дістали подальший розвиток:

- механізм планування інвестиційної стратегії інтегрованого об'єднання аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни, що забезпечує визначення узгоджених напрямків у співробітництві і розвитку інтеграційної структури виробництва на довгострокову перспективу на основі комплексних програм розвитку інтегрованого об'єднання, котрі передбачають цілі розвитку, визначають інвестиційну політику і стратегію;

- механізм формування та використання інноваційних коштів інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни, який реалізує найбільш радикальну стратегію для інноваційної організаційної структури інтегрованого об'єднання – наступальну стратегію інноваційного розвитку, забезпечує готовність і здатність інтегрованого об'єднання здійснювати інноваційний процес у відповідності до програми;

- концепція формування механізму управління фінансовими ресурсами в структурі інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни, що включає: початковий розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів; обґрунтування і вибір варіантів ймовірних напрямків фінансування інноваційного розвитку виробництв інтегрованого об'єднання; оцінку ефективності напрямків фінансування інноваційного розвитку виробництв інтегрованого об'єднання;

- механізм регулювання та контролю за витратами ресурсів у структурі інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, в основу якого покладено схему оптимізації складу витрат шляхом їх систематизації за технологічними одиницями інтегрованого об'єднання та за його функціями, що забезпечує чітко передбачену реакцію на регулюючу дію;

- система управління якістю продукції інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни, а саме: конкретизовано основні принципи концепції якості, визначено інструменти управління якістю для всіх ланок інтегрованого об'єднання, структуру комплексної системи управління якістю продукції і механізм дії такої системи.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості використання теоретико-методологічних, методичних і практичних

розробок і пропозицій у діяльності аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни при формуванні стратегій їх діяльності, органами влади різних рівнів при розробці галузевих і регіональних стратегічних програмних документів.

Результати дисертаційного дослідження, висновки і рекомендації, що містяться у роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Департаменту економічного розвитку, торгівлі та туризму Миколаївської обласної державної адміністрації (довідка № 489/1-12/03 від 13.10.2014 р.); Департаменту економічного розвитку і торгівлі Закарпатської обласної державної адміністрації (довідка № 03-2/640 від 06.11.2014 р.); Департаменту економічного розвитку, торгівлі та промисловості Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 1-52-3198 від 07.11.2014 р.); ТОВ «Евері» (довідка № 87 від 29.08.2014 р.); ПСП «Родіна» (довідка № 81 від 26.12.2014 р.); ТОВ «Родіна-Агро» (довідка № 07 від 30.01.2015 р.); ДП «Маліцький Агро» (довідка № 11 від 27.02.2015 р.); ВАТ «Племзавод ім. Шмідта» (довідка № 53 від 31.03.2015 р.); в навчальному процесі Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» (довідка № 118^в від 07.07.2014 р.); Уманського національного університету садівництва (довідка № 20-06/860 від 23.09.2014 р.); Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» (довідка № 64/20-178 від 30.09.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом власного наукового дослідження автора. Наукові результати, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише власні ідеї та розробки автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження, викладені у дисертації, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку на 12-ти міжнародних науково-практичних конференціях, науково-методичних семінарах кафедри «Економіка і підприємництво» Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» протягом 2012-2015 р.р., а саме: VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Wschodnie partnerstwo – 2012» (Przemyśl, Poland, 07-15 września 2012 roku); 8-а международна научна практична конференция «Образование и наука на XXI век – 2012» (София, България, 17-25 октомври 2012); VIII mezinárodní vědecko-praktická konference «Vědecký průmysl evropského kontinentu – 2012» (Praha, Česká Republika, 27 listopadu – 05 prosince 2012 roku); IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Naukowa przestrzeń Europy – 2013» (Przemyśl, Poland, 07-15 kwietnia 2013 roku); 9-а международна научна практична конференция «Новината за напреднали наука – 2013» (София, България, 17-25 май 2013); IX mezinárodní vědecko-praktická konference «Aktualní vymoženosti vědy – 2013» (Praha, Česká Republika, 27 června – 05 července 2013 roku); X International scientific and practical conference «Scientific horizons – 2014» (Sheffield, United Kingdom, September 30 – October 07, 2014); X International scientific and practical conference

«Fundamental and applied science – 2014» (Sheffield, United Kingdom, October 30 – November 07, 2014); XI International scientific and practical conference «Areas of scientific thought – 2014/2015» (Sheffield, United Kingdom, December 30, 2014 – January 07, 2015); XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej działalności – 2015» (Przemyśl, Poland, 07-15 stycznia 2015 roku); 11-a международна научна практична конференция «Бъдещите изследвания – 2015» (София, България, 17-25 февруари 2015); XI mezinárodní vědecko-praktická konference «Dny vědy – 2015» (Praha, Česká Republika, 27 března – 05 dubna 2015 roku).

Публікації. За результатами виконаного дисертаційного дослідження опубліковано 37 наукових праць загальним обсягом 40,2 друк. арк. (особисто автору належить 40,2 друк. арк.), з яких 1 одноосібна монографія обсягом 26,09 друк. арк., 2 колективні монографії загальним обсягом 1,2 друк. арк., 6 одноосібних статей у наукових фахових виданнях представлених в міжнародних інформаційних та наукометричних базах даних, репозиторіях і пошукових системах загальним обсягом 5,36 друк. арк., 16 одноосібних статей у наукових фахових виданнях України загальним обсягом 5,7 друк. арк., 12 одноосібних тез доповідей в збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій загальним обсягом 1,85 друк. арк. Публікації повною мірою відображають основні результати дисертаційного дослідження.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, п'яти розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 379 сторінок комп'ютерного тексту, з них 322 складає основна частина наукового дослідження. Дисертаційна робота містить 35 рисунків, 30 таблиць, список використаних джерел налічує 377 найменувань та займає 38 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретичні засади інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни» доведено об'єктивну необхідність і визначено фактори розвитку підприємств з виробництва і переробки вовни в Україні, обґрунтовано умови і чинники розвитку підприємств з виробництва й переробки вовни, визначено стратегічні цілі та завдання інтеграційної взаємодії аграрних і промислових підприємств з виробництва й переробки вовни.

В результаті дослідження обґрунтовано значення для економіки України виробничої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни і доведено необхідність її пріоритетного розвитку, що обумовлюється соціальними, природно-кліматичними, історичними, політичними, культурними та економічними умовами розвитку. В українській економіці створені закінчені виробничі цикли, що мають можливість працювати на власній сировині. Такою системою є виробництво і переробка вовни, яка ще зберегла кадровий потенціал, основні фонди, які не були у повній мірі зруйновані через специфіку обладнання, науковий та освітній потенціал, а

також внутрішній споживчий ринок. За показниками якості тканини, навіть в сучасних несприятливих умовах, підприємства вовняної промисловості можуть конкурувати на світовому ринку.

Розвиток виробництва і переробки вовни забезпечує споживання сільськогосподарської сировини – вовни, збереження виробництва якої є стратегічним завданням для економіки України. Вовняне виробництво є великим споживачем продукції інших галузей, зокрема продукції хімічної промисловості – хімічних волокон та барвників. Таким чином, завдяки господарським зв'язкам підприємств вовняної промисловості, їх розвиток позитивно впливатиме на стимулювання розвитку інших галузей економіки.

Виробництво вовняних тканин та інших виробів з вовни (нетканих матеріалів, стьобаних виробів тощо) являє собою технологічну послідовність, яка включає сільськогосподарські підприємства, підприємства первинної обробки і текстильні підприємства. Технологія текстильного виробництва є багатостадійною, а продукція матеріаломісткою, що ускладнює завдання організації і управління виробництвом і зумовлює необхідність ефективного використання сировини, економії та раціонального використання сировинних матеріалів.

В результаті дослідження доведено, що ринковий механізм саморегулювання в сучасних умовах не дозволяє розподіляти ефективність між сільськогосподарськими, промисловими та торгівельними підприємствами у системі виробництва і переробки вовни таким чином, щоб забезпечити їх зважений сталий зростаючий розвиток. Не здійснюється оптимальний розподіл вигід між ланками виробництва сировини, виробництва продукції та її реалізації. Тому, слід прикладати зусилля щодо поглиблення інтеграційних процесів між аграрною та промисловою сферами, зміни структури галузі в напрямку наближення промислових технологій до сільського господарства.

Обґрунтовано, що розвиток економіки підприємств вівчарства та вовняної промисловості повинен спиратися на прогресивні структурні зрушення у технологічному ланцюгу виробництва і переробки вовни, спрямовані на збільшення ролі виробництв, що мають вищий рівень ресурсовіддачі. Розвиток виробництв зі швидким обігом капіталу дозволяє створити передумови для розвитку більш капіталомістких виробництв з довготривалим циклом виробництва та використання, подальшого удосконалення структури вовняної промисловості та модернізацію виробництва.

Розвиток промислового виробництва продукції з вовни базується на використанні ресурсів сільського господарства. Доведено, що розвиток вовняної промисловості можливий лише за умов одночасного, зваженого розвитку сировинної бази. Інертність аграрної сфери зумовлює необхідність випереджувального розвитку сировинної бази для забезпечення зростаючих потреб промисловості у сировині, що потребує формування спільної програми розвитку вовняної промисловості та сільськогосподарського виробництва сировини на основі достовірного прогнозування.

Існує декілька вагомих причин необхідності одночасного підйому

текстильного та аграрного секторів виробництва продукції з вовни:

- по-перше, вовняна промисловість не може відігравати свою традиційну роль у розвитку економіки, якщо не будуть об'єднані її людські й матеріальні ресурси і не буде розроблена дієва національна політика в галузі текстильного виробництва;

- по-друге, з розвитком вовняної промисловості та її сировинної бази активізується процес спеціалізації, що дозволить забезпечити конкурентоспроможність вітчизняного виробництва товарів широкого вжитку;

- по-третє, існують галузі економіки, які не слід залишати у ізоляції. Нерозвиненість вовняної промисловості веде до майбутньої залежності України від іноземних виробників. Наявність власної сировинної бази та об'єднання зусиль промисловості й сільського господарства складає основу для свободи вибору у розвитку економіки. Прискорене масштабне використання потенціалу текстильного та аграрного виробництва дозволило б вже у найближчі часи покращити стан не тільки в цих галузях, але й у галузях, котрі використовують текстильні товари.

Головним завданням і передумовою розвитку є відновлення повного технологічного ланцюга «сільськогосподарське виробництво вовни – первинна обробка – вовняна промисловість» та створення ефективної організації діяльності підприємств. Основний натиск при цьому слід зробити на: відродженні або створенні недостатніх ланок розірваних господарських ланцюгів (вертикальна інтеграція); створенні гнучкої асортиментної політики (стратегії диверсифікації); підтримці та розширенні інвестиційної активності завдяки залученню інвестицій.

Доведено, що побудова нової міжгалузевої виробничої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни повинна ґрунтуватися на принципах інтеграції сільськогосподарських та текстильних виробництв, що дозволить створити організаційно-економічні засади протидії спаду виробництва, формування раціональної структури економіки вовняного виробництва, активізації інноваційної діяльності та реалізації планів розвитку. Концепція розвитку аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах міжгалузевої інтеграції спирається на наявний ресурсний і виробничий потенціал, формування механізмів перетворення потенціалу аграрних та промислових підприємств в ресурс розвитку на принципах синергії, що дає можливість якісної трансформації та підвищення ефективності їх діяльності.

Відтворення та збільшення поголів'я овець повинно бути обґрунтованим у першу чергу економічно, порівняно із світовими показниками. Повинна бути врахована спеціалізація вовняного текстильного виробництва. Спеціалізація підприємств вівчарства під сировинну базу наявних переробних та текстильних підприємств дозволить зменшувати витрати виробництва та відкрити резерви для розвитку, дозволить скоротити процес організації виробництва вовняних виробів у часі.

У другому розділі «Методологічні засади інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни»

обґрунтовано наукові підходи до формування стратегій розвитку виробничих систем, визначено методологію стратегічного управління розвитком підприємств з виробництва та переробки вовни, розроблено методичні засади оцінки розвитку виробничої системи вовняної промисловості та її матеріально-сировинної бази.

В результаті дослідження встановлено, що в умовах жорстокої конкуренції формування стратегій розвитку аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни повинне ґрунтуватися на цілісному системному підході до розробки ефективно працюючих механізмів операційних систем, формування взаємодії у внутрішньому середовищі виробництва та із зовнішнім середовищем. Визначено стратегічні напрямки трансформації механізмів інституційного регулювання розвитку інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни: розробка та проведення жорстокої та ефективної економічної політики в сфері міжгалузевої інтеграції; чітке визначення та повна підтримка інтеграційної політики по розвитку вівчарства та вовняної промисловості; удосконалення правової, нормативної та методичної бази інтеграції підприємств з виробництва і переробки вовни; активізація та відкритість інформаційного забезпечення у використанні ресурсів; посилення мотивації суб'єктів підприємницької діяльності усіх форм власності до інтеграційної взаємодії; введення відповідних нормативних документів, що дозволяють визначити порядок та контроль ефективності інтеграції; удосконалення статистичного обліку.

Обґрунтовано концептуальні засади формування програми розвитку інтегрованої системи підприємств з виробництва і переробки вовни, що впливає з стратегії розвитку. Програма розвитку виробничої системи вовняної промисловості та її сировинної бази базується на застосуванні наукового логічного і математичного апарату для характеристики системи і визначеному наборі критеріїв, які здатні узагальнено і повно описати систему та її розвиток. Процес формування стратегії розвитку системи вовняного виробництва і управління її реалізацією потребує встановлення точної цілі та визначення оціночних показників. Критеріями оцінки розвитку виробничої системи вовняної промисловості та її сировинної бази є: критерій вищого порядку – ступінь задоволення потреб населення; критерії другого порядку – рівень прибутку, рівень витрат, ступінь забезпечення робочими місцями.

Обґрунтовано, що методичні підходи до вимірювання стану розвитку виробничої системи виробництва і переробки вовни повинні удосконалюватися у напрямку узагальнення результату та вибору універсальних критеріїв. В результаті дослідження запропоновано методичний підхід до оцінки розвитку інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни за стадіями циклу розвитку на основі комбінації статистичних та прогностичних методів, що забезпечує його узагальнену кількісну оцінку, яку можна використати для потреб характеристики системи. Алгоритм оцінки розвитку інтегрованої виробничої системи включає стадії: визначення умовно-первинного та умовно-кінцевого об'єктів; встановлення інтервалу часу для

дослідження, виявлення послідовності стадій розвитку (проміжних об'єктів); виявлення зв'язків між стадіями, пошук причин розвитку і рушійних сил розвитку; визначення основних функцій системи; визначення ключових характеристик об'єкта; встановлення рангу стадій розвитку; визначення рівня розвитку об'єкта порівняно з іншими, оцінка наслідків подальшого розвитку; перспективний аналіз розвитку.

Визначено систему функцій, що дозволяють найбільш повно і абстраговано охарактеризувати розвиток інтегрованої системи підприємств з виробництва і переробки вовни, які поділено на два типи: функція, що характеризує сутність закону існування системи – ступінь досягнення головної цілі (обсяги виробництва продукції, призначенням якої є задоволення потреб життєдіяльності людей – головний критерій оцінки розвитку); функція, що характеризує взаємовідносини об'єктів у системі – ступінь досягнення другорядних цілей (поєднує критерії другого порядку, які характеризують кількісний склад підприємств галузі, виробничі та економічні зв'язки між ними і результат відносин між елементами системи управління у найбільш узагальненому вигляді).

Пропонований методичний підхід дозволяє кількісно охарактеризувати рівень розвитку інтегрованої системи підприємств виробництва і переробки вовни, виходячи з умовного первісного моменту її виникнення, на основі аналізу і оцінки етапів перетворень, які проходить система. За обраними ключовими характеристиками можна визначити кількісний і якісний стан пройдених перетворень. Методичний підхід дозволяє визначити причини, рушійні сили, закономірності, послідовність і наслідки перетворень у виробничій системі.

У третьому розділі «Економічна оцінка функціонування виробничої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни» визначено етапи формування і розвитку виробництва та переробки текстильної сировини в Україні, досліджено сучасний стан та проблеми розвитку виробництва вовни, виявлено проблеми розвитку підприємств вовняної промисловості в Україні.

Дослідження ретроспективи розвитку системи підприємств з виробництва та переробки вовни довело, що вовняна промисловість займає одне з провідних місць серед галузей світової економіки. В останні десятиріччя в світі відбулася передислокація виробничих потужностей з розвинутих країн до країн, що розвиваються, що призвело до перерозподілу споживання сировини і зміни товарних потоків, дозволило підвищити прибутковість виробництва за рахунок зниження виробничих витрат.

Вовняна промисловість України працює сьогодні у вкрай несприятливих умовах. Сучасний етап розвитку вовняної промисловості характеризується використанням давальницьких схем, які дозволяють українським підприємствам частково авантажити потужності, забезпечити робочі місця і зарплату працівників, але спричиняють втрату зв'язків із вітчизняними виробниками сировини, деструктуризацію технологічного ланцюга, і занепад власної сировинної бази. Аграрні та промислові підприємства вовняного

виробництва взаємопов'язані технологією виготовлення продукції і взаємозалежні, тому основною причиною низької ефективності їх роботи є відсутність спряженості вітчизняних виробників вовняної сировини і текстильних товарів. Сьогодні необхідне відтворення власної сировинної бази та налагодження сталих зв'язків між підприємствами, що формують технологічний ланцюг виробництва продукції з вовни.

Україна завжди займала гідне місце, як центр вівчарства світового масштабу. В нашій країні існує потужна матеріальна база для розвитку вівчарства, наявні досвідчені кадри та науковий потенціал. У теперішній час вівчарство України знаходиться у кризовому стані. Зменшуються обсяги виробництва вовни та її використання вітчизняними підприємствами. Текстильні підприємства переробляють переважно сировину надану іноземними партнерами в межах зустрічної торгівлі, як правило за давальницькими схемами. Значно погіршився і матеріально-технічний стан галузі. Фізичний знос основних фондів вівчарства становить більше ніж 80 %. Тривалий час галузь не забезпечується новими технічними засобами та устаткуванням.

Дослідження географії показника собівартості виробництва вовни по Україні (рис. 1) показали, що рівень витрат тісно пов'язаний не тільки з обсягами виробництва, але й з якісними показниками вовни, які насамперед залежать від породного складу.

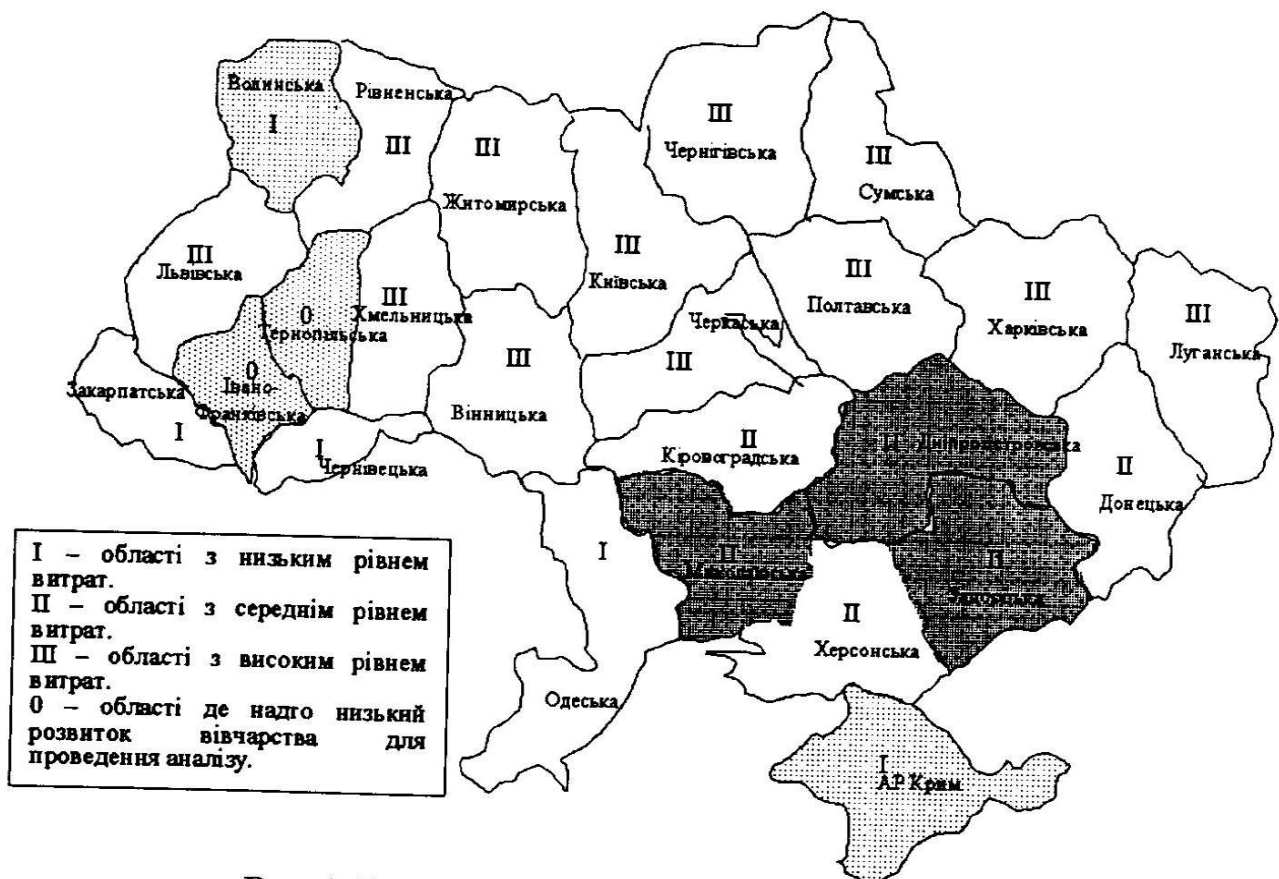

Рис. 1. Географія рівня витрат на виробництво вовни у аграрних підприємствах

Доведено, що однією з найважливіших передумов підвищення ефективності виробництва вовни є відродження племінного складу вівчарства. Україна має унікальні генетичні ресурси, племінну базу. Завдяки науковому забезпеченню селекції вівчарства, використанню результатів наукових досліджень, інтенсифікації вівчарства є можливість стимулювати процеси відродження і розвитку цього напрямку тваринництва.

При використанні вовняного волокна, його первинна обробка має найважливіше значення, оскільки вовна є більш вартісною сировиною. Специфіка первинної обробки вовни при традиційній технології обумовлює витрати на сировину близько 80-90 % собівартості митої вовни. Велика трудомісткість вовни у сільському господарстві обумовлює її високу вартість. Тому важливим завданням усіх ланок виробництва є якомога ефективніше використання сировини. Особливістю вовняного виробництва є географічне розміщення підприємств первинної обробки вовни, яке не пов'язане територіально з сировинною зоною, що спричиняє суттєві витрати на транспортування сировини. Недоліком такого місцезрештування переробних підприємств є те, що на півдні України, де вівчарство найбільш розвинуте, виробництво первинної обробки вовни не існує.

Аналіз сучасного стану виробництва вовняної сировини в Україні показав, що необхідно сформувавши комплексний підхід до розробки стратегії розвитку вовняної промисловості та її сировинної бази, що враховував би інтереси вітчизняних виробників сировини та промислових підприємств. Для підвищення ефективності виробництва забезпечити необхідний рівень інтеграції сільськогосподарських підприємств, підприємств первинної переробки сировини та вовняної промисловості. Організаційно-економічне вдосконалення процесів аграрно-текстильного виробництва і приведення його у відповідність із існуючими міжнародними вимогами до якості продукції і ефективності можливо лише у руслі інтеграційних перетворень із залученням спільних інвестиційних ресурсів учасників інтеграційної структури, створення системи управління власними ресурсами і формування особливої системи фінансових відносин.

Дослідження сучасного стану, проблем та передумов розвитку вівчарства і вовняної промисловості, дозволило обґрунтувати наступні положення:

- по-перше, розвиток сировинної бази вовняної промисловості є необхідною передумовою розвитку не тільки підприємств текстильної галузі але й економіки України в цілому, зміцнення експортного потенціалу країни, підвищення якості життя населення та авторитету нації;

- по-друге, враховуючи виявлені проблеми стану сировинної бази вовняної промисловості, необхідно сформувавши комплексний стратегічний підхід до вирішення проблеми розвитку;

- по-третє, важливим завданням розвитку підприємств галузі є підтримка текстильної та аграрної науки на державному рівні, результати роботи якої є запорукою розвитку;

- по-четверте, необхідно підвищити рівень економічної та технологічної інтеграції сировинної бази з вовняною промисловістю;

- по-п'яте, треба запровадити систему фінансової підтримки підприємств галузі на державній та комерційній основі;

- по-шосте, необхідно скасувати диспаритет цін, шляхом встановлення державних гарантій цін для сільськогосподарських виробників вовни;

- по-сьоме, обмірковано обмежити доступ на український ринок імпоротної продукції з вовни та сировини.

Обґрунтовано, політика інституційної підтримки розвитку інтегрованих структур з виробництва і переробки вовни повинна ґрунтуватися на принципах обмеженого протекціонізму, що створить умови для розвитку вовняного виробництва в Україні, а саме: захист внутрішнього ринку вовняних товарів, виробництво яких має можливості для розвитку всередині країни; обмеження імпорту вовняної продукції; стимулювання конкуренції на внутрішньому ринку; поглиблення спеціалізації між підприємствами всередині країни.

У четвертому розділі «Стратегія інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни» досліджено організаційно-економічні форми інтеграції аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, розроблено концепцію стратегії інтеграційної взаємодії аграрних та переробних підприємств з виробництва вовни, обґрунтовано пропозиції з програмування та моделювання інтеграційної взаємодії вівчарських та текстильних підприємств.

Обґрунтовано, що для укріплення своїх позицій підприємства з виробництва і переробки вовни повинна використовувати стратегію вертикальної інтеграції для зниження ризику повного розвалу усіх ланок технологічного ланцюга. Текстильні підприємства за своїми галузевими ознаками залишаються у текстильній промисловості, тільки здійснюють вертикальну інтеграцію з участю в усіх стадіях виробництва текстильних виробів. В цьому випадку інтеграція із сировинною базою має сенс, тому що веде до зниження витрат за рахунок ефекту масштабності текстильних підприємств. Такий вид інтеграції ефективний, якщо всі забезпечуючи сировинні господарства працюють ритмічно та розвиваються приблизно однаковими темпами зі споживачами, або випереджальними темпами.

Аграрні підприємства, що виробляють вовну, є ключовим елементом у аграрно-текстильній інтеграції. Але, зараз виробничому процесі вона виступає саме тим елементом, який відстає у розвитку. Текстильному виробництву необхідна відповідна сировина, тому як нестача необхідного елемента змушує їх використовувати імпортовану змушує сировину. Вертикальна інтеграція зумовлює виникнення певних переваг в напрямку виробництва більш якісної продукції, поліпшення параметрів кінцевого товару, оновлення всього технологічного процесу.

В результаті дослідження організаційних форм інтеграційної взаємодії аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни запропоновано нову перспективну інтеграційну форму організації виробництва і переробки вовняної сировини – стратегічний альянс виробників і переробників вовни. Альянсний підхід поєднує у собі переваги кластерного та секторального підходів формування системи виробництва і переробки вовни в

сучасних умовах розвитку економіки України. Стратегічний альянс виробників і переробників вовни – це органічний синтез взаємозалежних видів діяльності і його виробничо-економічне оформлення в рамках єдиної системи, це єдина стратегічна угода між його учасниками спрямована на спільний розвиток, це саморегульована структура, яка дозволяє забезпечувати подолання ризику при розподілі відповідальності учасниками альянсу в умовах інноваційного процесу (рис. 2).

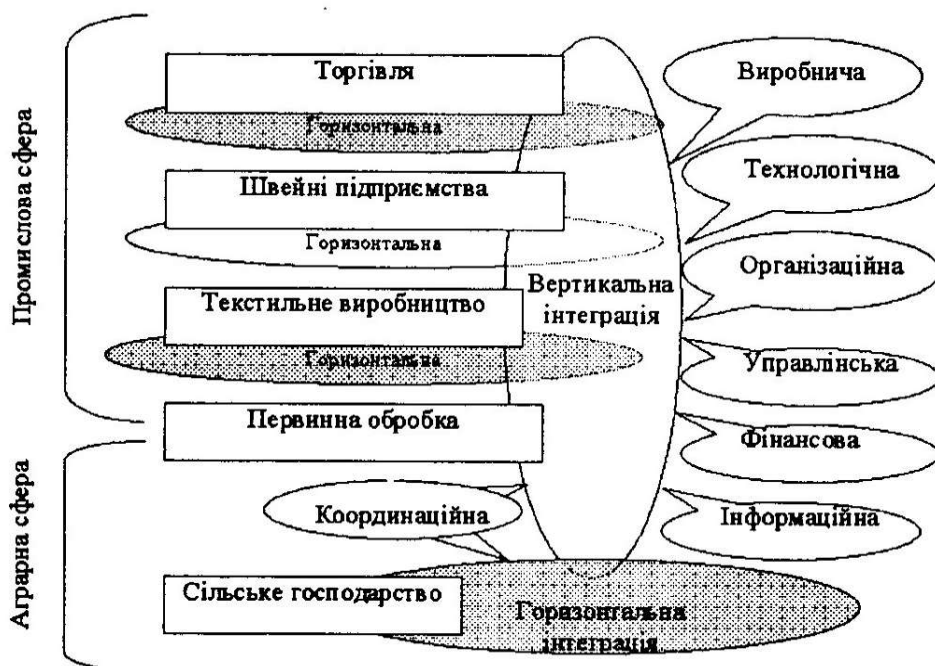

Рис. 2. Функціонально-виробнича структура інтегрованого стратегічного альянсу виробників та переробників вовни

Стратегічний альянс виробників і переробників вовни являє собою єдиний виробничо-господарчий мережний комплекс з централізованим управлінням, що охоплює повний цикл виробництва і реалізації вовняної продукції і об'єднує вівчарські господарства, підприємства первинної обробки сировини, текстильні, швейні і трикотажні підприємства, науково-дослідницькі, проектно-конструкторські, торговельні та інших підприємства і організації на основі стратегічної угоди. Стратегічний альянс дозволить посилити міжгалузеві зв'язки, проводити спільні дослідження, обмін технологіями, спільне використання виробничих потужностей, реалізацію готової продукції.

Основними принципами розвитку системи підприємств вовняної промисловості та її сировинної бази на основі стратегічних альянсів виробників й переробників вовни у ринкових умовах є: єдність науково-технічних, економічних і соціальних задач розвитку; застосування принципу самоорганізації в сучасних умовах для аналізу процесів переходу в іншу організаційну орієнтацію, яка сприяє узгодженій синергетичній взаємодії виробничих структур; зосередження уваги на нагальних економічних завданнях, узгодження інтересів, цілей, ритмів діяльності виробничих структур, що дозволить досягти індикативного ефекту синергетичного резонансу, коли

позитивний інтегрований вплив економіки суб'єктів на загальний результат перевищує суму впливів ефектів окремих підприємств; досягнення достатньої інтенсивності динаміки трансформації у виробництві необхідне для цілеспрямованого нарощування позитивних тенденцій. З метою запобігання катастрофічній ситуації накопичені позитивні тенденції повинні перевершити вплив негативних, котрі досить швидко нагромаджуються; встановлення і дотримання інтегрованої цілісності та гармонії системи в процесі розвитку; досягнення повної системності і послідовності практичних дій, які втілять ідею самоорганізаційної парадигми розвитку.

Розроблено рекомендації із застосування методології системного підходу до вибору пріоритетних напрямків розвитку стратегічного альянсу виробників і переробників вовни, обґрунтування трансформації у структурі і формах діяльності аграрних і промислових підприємств з визначенням ефективної конкурентоспроможної політики. Для оцінки можливостей розвитку сформованої інтегрованої організаційної структури запропонована модель перспективного розвитку вовняної промисловості та її сировинної бази на принципах протекціонізму, у межах повного технологічного циклу. Особливістю запропонованої моделі стратегічного альянсу є прямий зв'язок сільськогосподарських постачальників вовняної сировини з реальними споживачами – підприємствами вовняної промисловості, що дає можливість виконати короткострокову ціль – розвинути сировинну базу та створити у довгостроковій перспективі гнучку систему, спроможну формувати гармонійну стійку виробничу структуру.

Система стратегічних цілей функціонування альянсу виробників і переробників вовни представлена на рис. 3.

Основними елементами стратегії розвитку інтегрованих об'єднань є: дії по збільшенню доходності у короткостроковому періоді і на перспективу, дії у відповідь на зміни умов у сільськогосподарській галузі (зміна податкових умов, зміна митних тарифів тощо); підходи та конкретні кроки до управління генетичною базою сільськогосподарського виробництва вовни; докладання зусиль щодо формування зв'язків між виробничими структурами за географічним принципом; зусилля щодо вертикальної інтеграції у технологічному ланцюзі; заходи захисту від зовнішніх загроз; кроки по формуванню корпоративної стратегії диверсифікації; зусилля щодо підвищення якості сировини; дії щодо максимально можливого використання потенціалу текстильних підприємств; побудова відношень між партнерами на взаємовигідній виробничій основі; заходи щодо удосконалення технологій виробництва; інтеграція науки у промислове і сільськогосподарське виробництво.

Стратегічні альянси можуть вирішувати низку серйозних проблем:

- проблеми необхідного забезпечення вітчизняною сировиною виробничої системи за рахунок внутрішніх резервів та раціонального перерозподілу прибутку на основі внутрішнього надання дотацій;
- проблеми балансування потреб та зобов'язань між сільськогосподарським виробництвом сировини і її переробкою за сучасними

технологіями, з наступним послідовним їх завантаженням у часі;

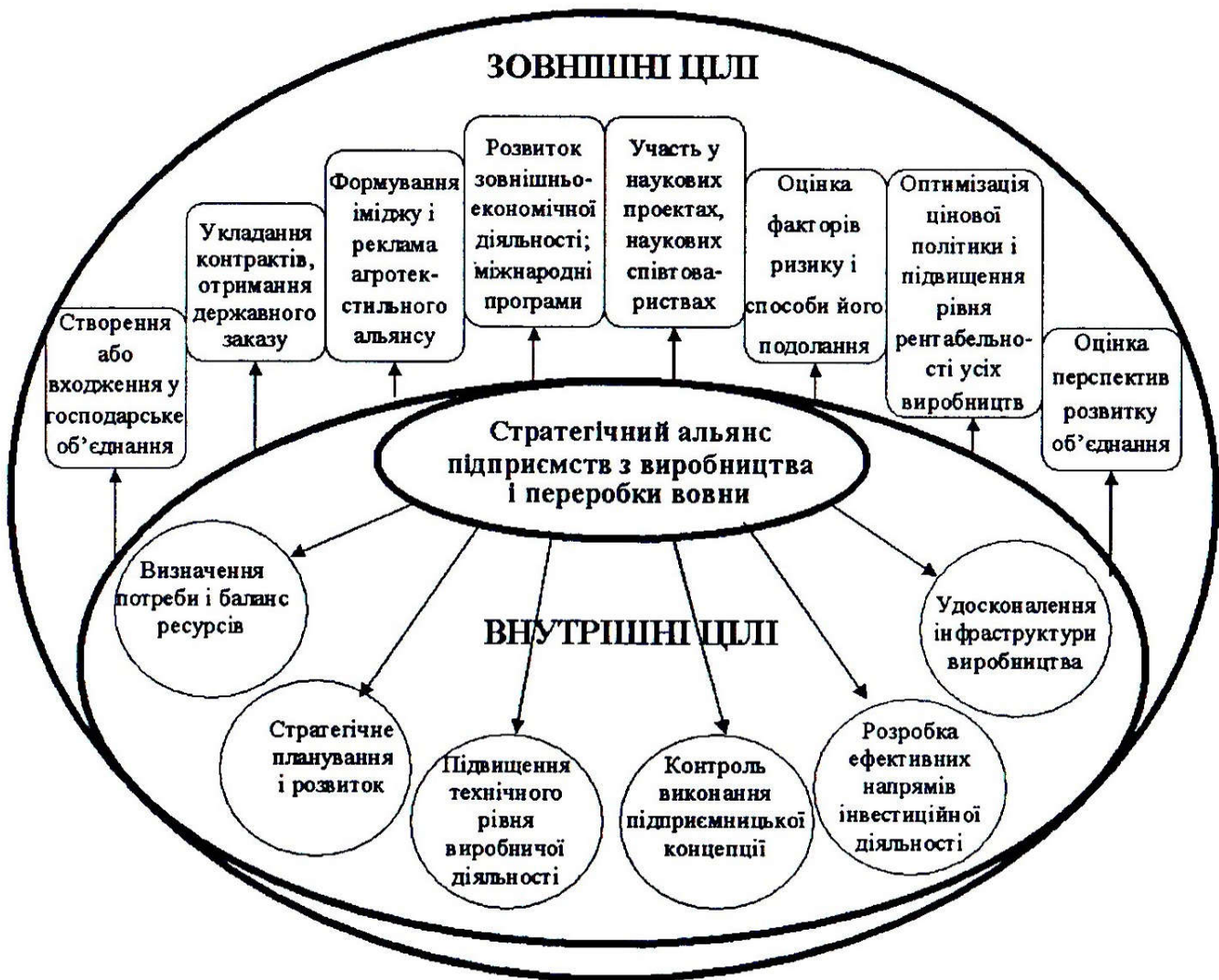

Рис. 3. Склад завдань цільової діяльності аграрно-текстильного об'єднання

- вертикальна інтеграція дає змогу вирішити проблему переходу сільськогосподарських підприємств на конкурентоспроможні технології, переходу на роботу за ефективним економічним механізмом, замість витратного;

- інтегроване виробництво сприятиме активізації приватного сектору у вирощуванні овець, у зв'язку з вирішенням проблеми забезпечення збуту виробленої сировини;

- технологічний взаємозв'язок виробництв альянсу забезпечить підвищення настригу немітої вовни;

- формування системи альянсу створює умови підвищення продуктивності праці та якості усіх ланок повного циклу виробництва текстильних виробів;

- об'єднання виробництв за технологією створює об'єктивні умови необхідності впровадження комплексної системи управління якістю продукції та економним використанням ресурсів (КСУЯП та ЕВР);

- система дозволяє створити низку виробництв за принципом циклу безвідходних технологій та комплексного запровадження ресурсозберігаючих

технологій;

- забезпечення виробництва професійними кадрами та високий рівень організації робочих місць. Стабільна оплата праці та висока культура виробництва формується за рахунок частини прибутку, що розподіляється;

- більш високі фінансові можливості альянсу, що дозволяють концентрувати значні кошти, забезпечать інвестиційну привабливість галузі та вихід на зовнішні ринки з можливістю формування престижних партнерських відносин з іноземними фірмами.

Управління розвитком системи стратегічного альянсу запропоновано здійснювати на основі розробленого алгоритму, який дозволяє виявити приховані резерви розвитку підприємств, а також сформувати якісно нові і більш ефективні комбінації виробничого, дослідницького, збутового і комунікаційного потенціалів. Можливості позитивної зміни стану сировинної бази і переробних підприємств багато в чому залежить від наявності дієвого механізму реалізації інтеграційної стратегії створення стратегічних альянсів. Розроблено механізм реалізації стратегії і впровадження програми розвитку стратегічного альянсу виробників і переробників вовни та визначені принципи успішної реалізації програми. Результатом реалізації стратегії розвитку стратегічного альянсу виступає створення ефективною інтегрованою синергетичною системи, яка впроваджена на заміну неефективно діючої неузгодженої системи розрізнених виробництв сировини, первинної обробки, текстильних виробництв.

Розроблена внутрішня структура стратегічного альянсу виробників та переробників вовни, яка формується в залежності від рівня розвитку виробництв, що залучаються у матеріальний комплекс, їх доходів і обсягів виробництва продукції. Ці співвідношення відображують взаємозв'язки комплексу та інтереси виробництв, які входять в його операційну систему, що в майбутньому може визначити шлях розвитку при спільній діяльності або трансформування у інші організаційні структури. Система управління альянсом передбачає спеціальну структуру для координації роботи всіх підприємств об'єднання. Така структура покликана також забезпечити консультування сільських товаровиробників та переробних підприємств з численних виробничих та управлінських питань, таких як: стратегія і тактика конкурентної боротьби за ринки збуту текстильної сировини та готової продукції, маркетингові дослідження, підготовка та експертиза бізнес-планів, оцінка ефективності інвестиційної, маркетингової діяльності та інше.

Запропоновано методичний підхід до оптимізації структури інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни за критерієм прибутку, що забезпечує можливість найбільш повного використання всіх об'єднаних потужностей. Вивчення виробничо-економічних зв'язків у інтегрованому об'єднанні здійснюється за складовими: по сільськогосподарському виробництву вовни; по первинній обробці сировини; по зв'язкам текстильного виробництва; по використанню транспорту, ремонтної бази, по енерго-, водо-, теплопостачанню, по очищенню відходів. В моделі передбачається оптимальний план випуску продукції підприємствами, що входять у аграрно-текстильне об'єднання.

Розроблено прогноз розвитку вовняної промисловості в Україні на

засадах міжгалузевої інтеграції виробників і переробників вовни (табл. 1). Проведені дослідження показали, що для досягнення запланованого обсягу виробництва вовняних тканин необхідно забезпечити щорічний середній темп приросту на рівні 25 %, що є цілком реальним за умов реалізації запропонованих заходів. При формуванні прогнозу враховувалось, що сировинна база має випереджати у розвитку виробництво тканин, як мінімум на сезон. Прогноз зростання прибутку від реалізації вироблених тканин характеризує економічний потенціал та фінансову стійкість інтегрованих об'єднань.

Таблиця 1
Прогноз розвитку виробництва та переробки вовни в Україні
в результаті реалізації запропонованої стратегії

Показники	Вид прогнозу	Роки									
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг виробництва вовни, тис. т	Оптимістичний	4,10	5,24	6,71	8,59	11,00	14,07	18,01	23,06	29,51	37,78
	Песимістичний	3,94	4,84	5,95	7,32	9,01	11,08	13,63	16,76	20,62	25,36
Виробництво готових вовняних тканин, млн. м ²	Оптимістичний	10,38	12,97	16,21	20,26	25,33	31,66	39,58	49,47	61,84	77,30
	Песимістичний	9,96	11,95	14,34	17,21	20,65	24,78	29,74	35,69	42,83	51,39
Обсяг реалізації, млн. грн.	Оптимістичний	347,56	434,45	543,07	678,83	848,54	1060,7	1325,9	1657,3	2071,6	2589,5
	Песимістичний	333,66	400,39	480,47	576,56	691,88	830,25	996,30	1195,6	1434,7	1721,6
Прибуток, млн. грн.	Оптимістичний	121,65	152,06	190,07	237,59	296,99	371,24	464,05	580,06	725,07	906,34
	Песимістичний	116,78	140,14	168,16	201,80	242,16	290,59	348,71	418,45	502,14	602,56
Відрахування до бюджету, млн. грн.	Оптимістичний	30,41	38,02	47,52	59,40	74,25	92,81	116,01	145,02	181,27	226,59
	Песимістичний	29,20	35,03	42,04	50,45	60,54	72,65	87,18	104,61	125,53	150,64

Розроблено програмні заходи із формування стратегічного альянсу виробників в переробників вовни на основі механізму інтеграції. Цілеспрямовані дії у напрямку зміни економічного стану системи виробництва і переробки вовни об'єднані у шість етапів: оцінка передумов прийняття рішення щодо стратегії диверсифікації; причинно-наслідковий аналіз господарської діяльності підприємств, які претендують на об'єднання у альянсі; прийняття рішення щодо можливості та доцільності співробітництва суб'єктів; визначення мети, місії, об'єктів співробітництва; розробка програми створення і розвитку національних аграрно-текстильних альянсів; реалізація, координація і контроль стратегії розвитку.

У *п'ятому розділі* «Формування механізмів реалізації стратегії інтеграції підприємств з виробництва та переробки вовни» розроблено механізм реалізації стратегії інноваційно-інвестиційної діяльності інтегрованого аграрно-текстильного формування, сформовано механізм

фінансово-економічних відносин у інтегрованій структурі з виробництва і переробки вовни, запропоновано механізм управління витратами інтегрованого аграрно-текстильного виробництва, розроблено рекомендації з формування системи управління якістю в інтегрованих формуваннях аграрних і переробних підприємств з виробництва і переробки вовни.

Реалізація ідеї створення інтегрованих об'єднань виробників та переробників вовни потребує інтенсифікації інвестиційної діяльності та підвищення її результативності. Без цього неможливий ріст ефективності об'єднаних різнорідних виробництв, їх технічного удосконалення, проведення великих науково-технічних і соціально-економічних перетворень. Для переходу на нову форму виробництва більш швидкими темпами пріоритетом інтегрованого об'єднання повинно бути інвестування у сільськогосподарське виробництво текстильної сировини. Інвестиції повинні вкладатися у інноваційні проекти продуктового та процесного характеру, що забезпечить максимально можливий обсяг виробництва і високі якісні показники, суттєво зменшити витрати і збільшити прибуток. В результаті дослідження обґрунтовані напрямки вибору ймовірних джерел інвестування інтегрованого об'єднання і розроблено механізм планування інвестиційної стратегії інтегрованого об'єднання аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни (рис. 4), що забезпечує визначення узгоджених напрямків у співробітництві і розвитку інтеграційної структури виробництва на довгострокову перспективу на основі комплексних програм розвитку інтегрованого об'єднання, котрі передбачають цілі розвитку, визначають інвестиційну політику і стратегію.

В результаті дослідження обґрунтовано, що майбутнє підприємств вовняної промисловості найтіснішим чином пов'язано з розвитком сировинної бази, а їх спільний ефективний розвиток в умовах ринкових відносин можливий лише в інноваційному руслі. Для зростання науково-технічного рівня підприємств стратегічного інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни необхідно стимулювати інноваційну діяльність підприємств. Головне функціональне призначення інноваційної діяльності у багатофункціональній структурі інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни – це продукування нового знання у технології, виробництві і реалізації товару. Інноваційна діяльність повинна враховувати особливості міжгалузевого розвитку, який потребує гнучких, логічних підходів для створення балансу у науково-технічному розвитку, тобто спряженості знань. Цей процес повинен починатися з опорного пункту системи – сільськогосподарської сировинної бази. Визначено основні напрямки інноваційної діяльності інтегрованого об'єднання, напрямки політики сталого курсу інноваційної діяльності в об'єднанні, запропоновано заходи, що необхідно здійснити, для виходу інтегрованого об'єднання на інноваційний шлях розвитку, встановлено умови, що слід врахувати для успішної реалізації стратегії інноваційного розвитку інтегрованого об'єднання. Розроблено механізм формування та використання інноваційних коштів інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни, який реалізує найбільш радикальну стратегію для інноваційної організаційної структури інтегрованого об'єднання – наступальну стратегію інноваційного розвитку.

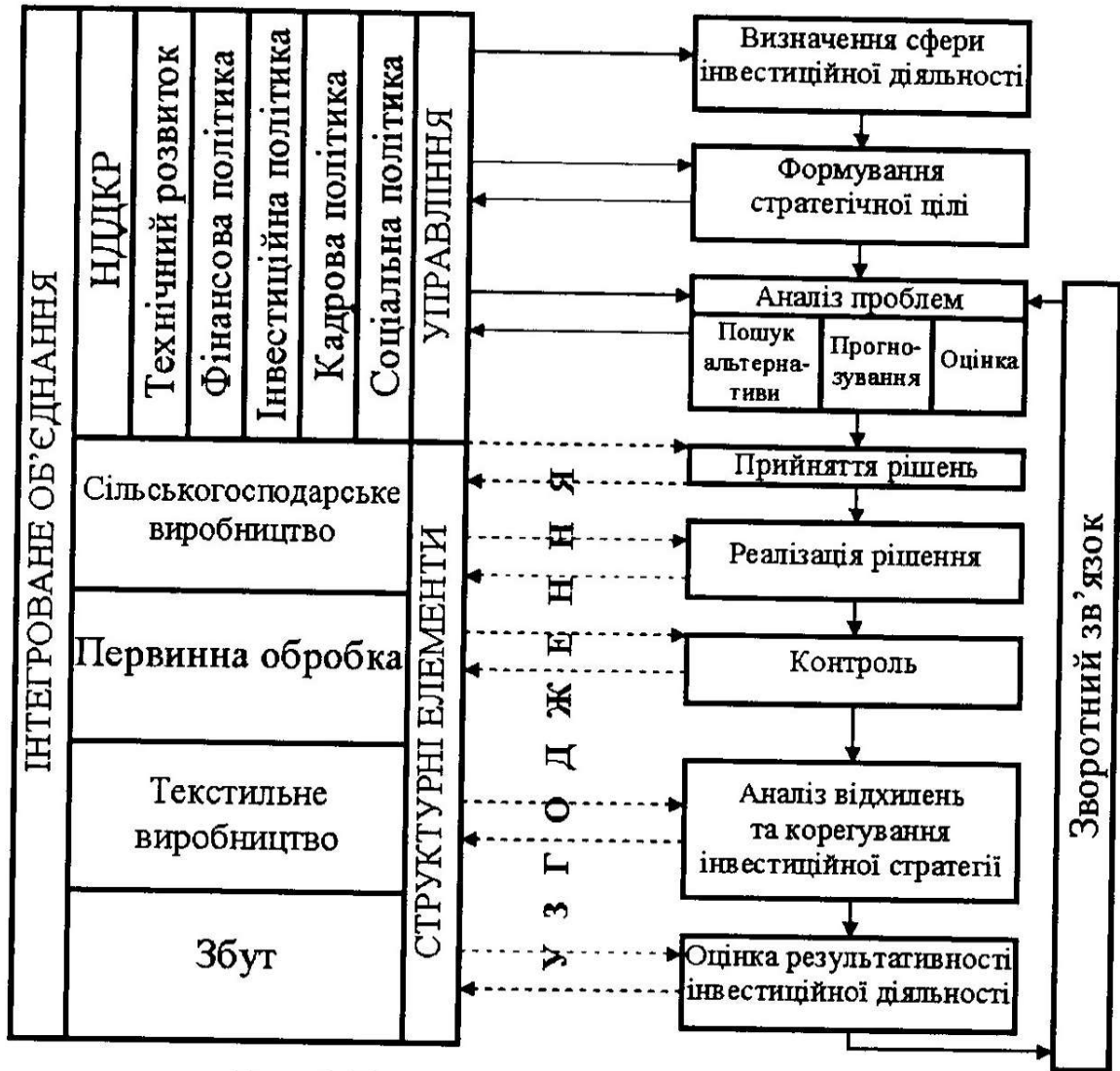

Рис. 4. Планування інвестиційної стратегії інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни

Забезпечення прогнозованої на довгий термін траєкторії інноваційного розвитку виробничої бази інтегрованого об'єднання потребує реалізації політики об'єднання одночасно за чотирма напрямками: забезпечення структур фінансовими ресурсами у відповідності з пріоритетами, створення умов, що забезпечують просування інновацій (підготовка, підтримка, супроводження) для захисту від ризиків, і сприяння реалізації інновацій, шляхом організації маркетингових, аудиторських, юридичних, технічних та інших консультативних послуг, а також формування фондів ризику; розробка положення про єдині правила і механізми координації інноваційної діяльності всіх господарюючих суб'єктів на взаємовигідних умовах; створення програм, спрямованих на підвищення інноваційної активності всіх суб'єктів інтегрованого об'єднання.

При розробці інноваційної стратегії необхідно визначити готовність і здатність аграрно-текстильного інтегрованого об'єднання здійснювати інноваційний процес у відповідності до програми. Ці можливості визначаються інноваційним потенціалом виробництв, тобто сукупністю ресурсів (матеріальні, фінансові, науково-технічні, культура виробництва), необхідних для реалізації інноваційної діяльності. Запропонований механізм управління впровадженням

інноваційних проектів у інтегрованих об'єднаннях, що базується на достовірній інформації і економіко-соціологічній діагностиці (рис. 5).

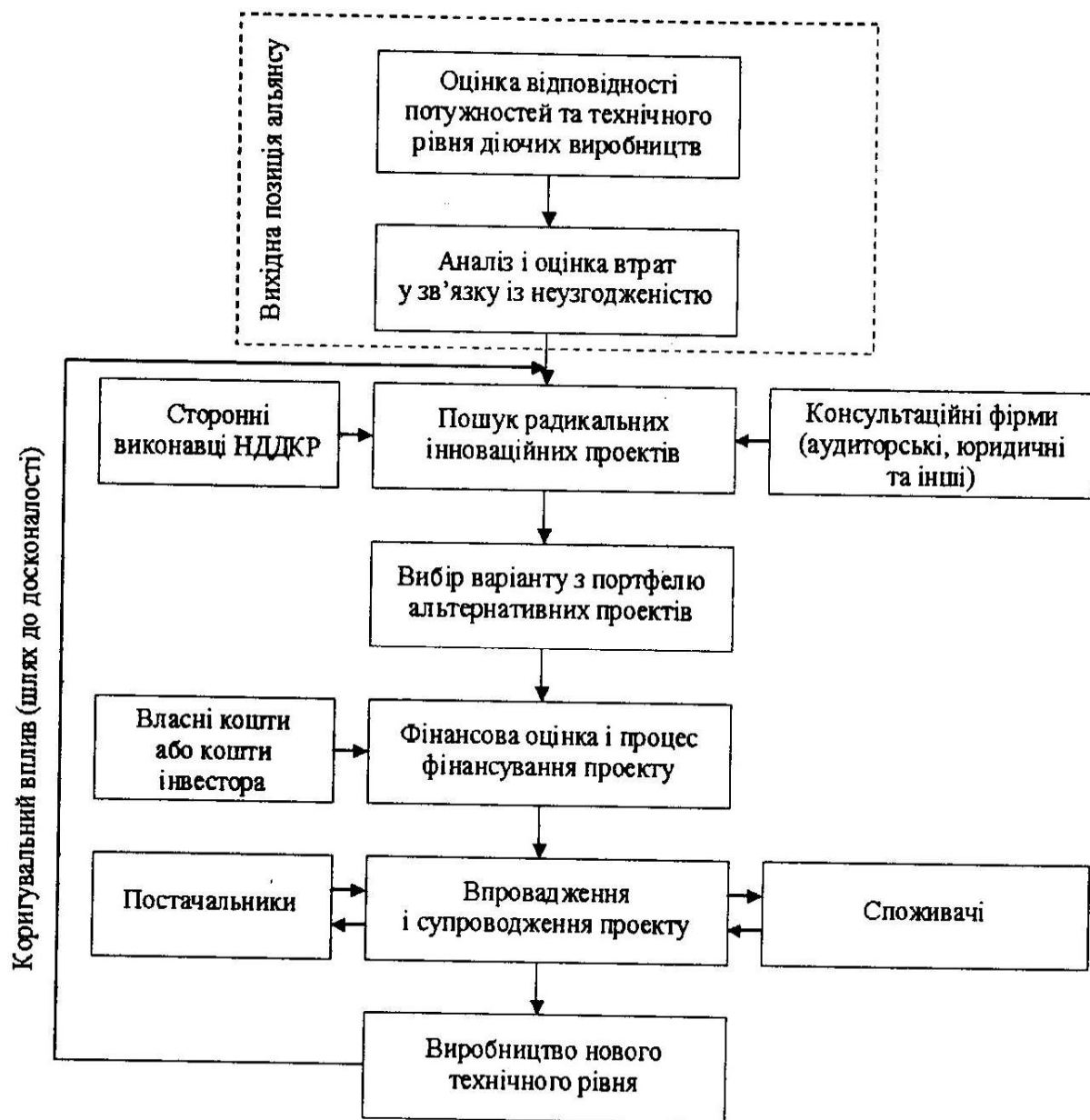

Рис. 5. Механізм управління технічним розвитком інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни

Найвагомішим фактором результативного розвитку інтегрованого об'єднання є нарощення його інвестиційно-фінансової бази. Виконання перспективного економічного зростання інтегрованого об'єднання вимагає впровадження ефективної системи раціонального використання фінансових потоків. Найвагомішим серед сукупності факторів успішного регулювання руху фінансових потоків є їх розподіл за виробничими процесами з урахуванням їх вагомості в досягненні поставленої цілі. Найважливіший чинник розподілу доходів між підприємствами інтегрованого об'єднання – це достатній рівень фінансового потенціалу інтегрованого об'єднання, тобто певна кількість ресурсів, яка дозволяє виробляти якісну профільну продукцію і здійснювати необхідні для розвитку роботи і послуги завдяки сукупній спроможності

складових інтегрованого об'єднання в нових умовах господарювання. В результаті дослідження розроблено концепцію формування механізму управління фінансовими ресурсами в економічній архітектурі інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни, реалізація якої сприятиме створенню нових фінансових зв'язків в його структурі і надасть можливість гнучко регулювати фінансові процеси (рис. 6).

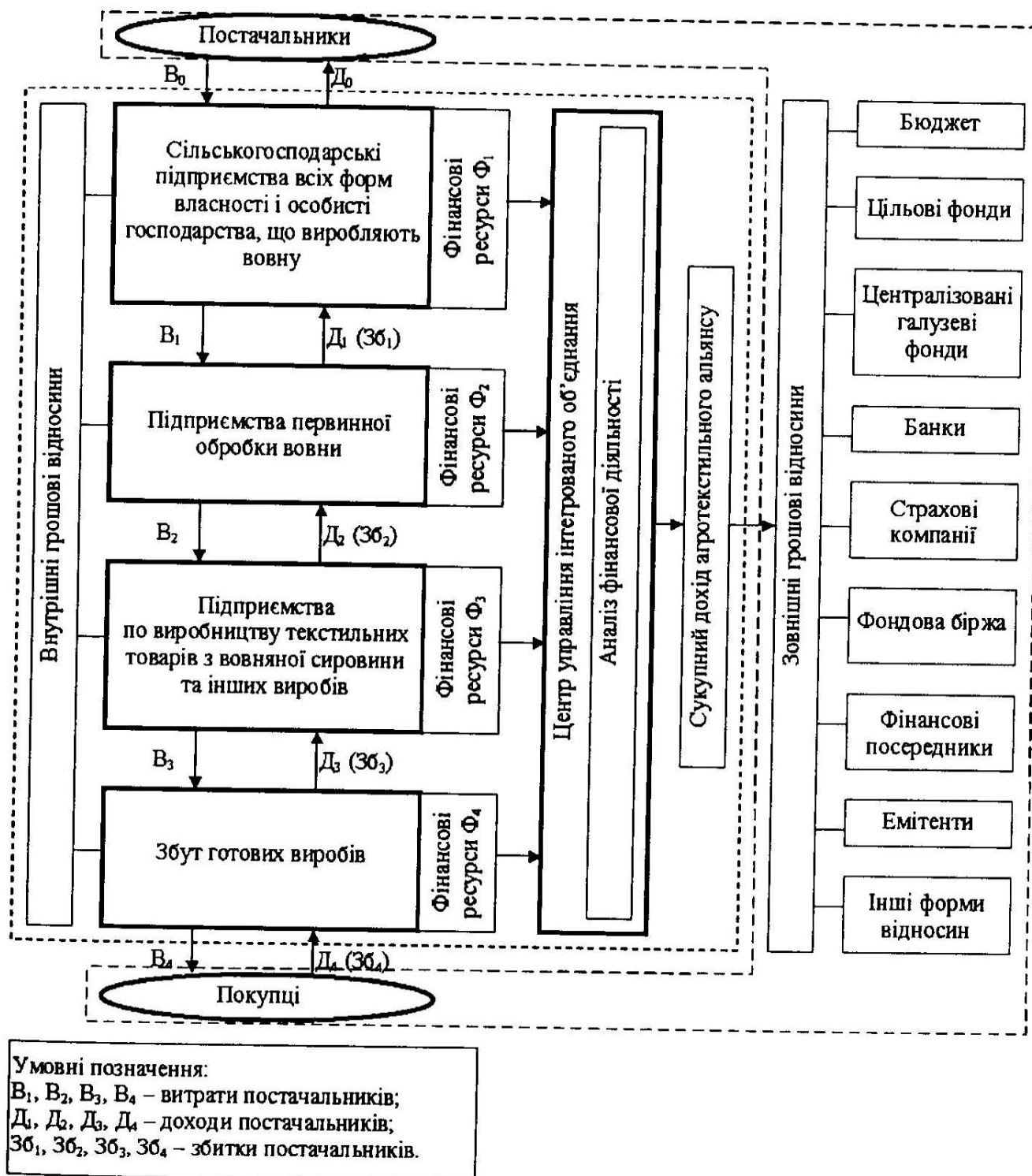

Рис. 6. Модель фінансової діяльності та грошових потоків інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни

Окреслено головні вектори руху фінансових потоків інтегрованого

об'єднання. Опрацьовано систему розподілу фінансів інтегрованого об'єднання, що включає: початковий розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів; обґрунтування і вибір варіантів ймовірних напрямків фінансування інноваційного розвитку виробництв інтегрованого об'єднання; оцінка ефективності напрямків фінансування інноваційного розвитку виробництв інтегрованого об'єднання.

Велике число учасників інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни ускладнює управління витратами. Сформовано механізм регулювання та контролю за витратами ресурсів у структурі інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, який забезпечує чітко передбачену реакцію на регулюючу дію (рис. 7).

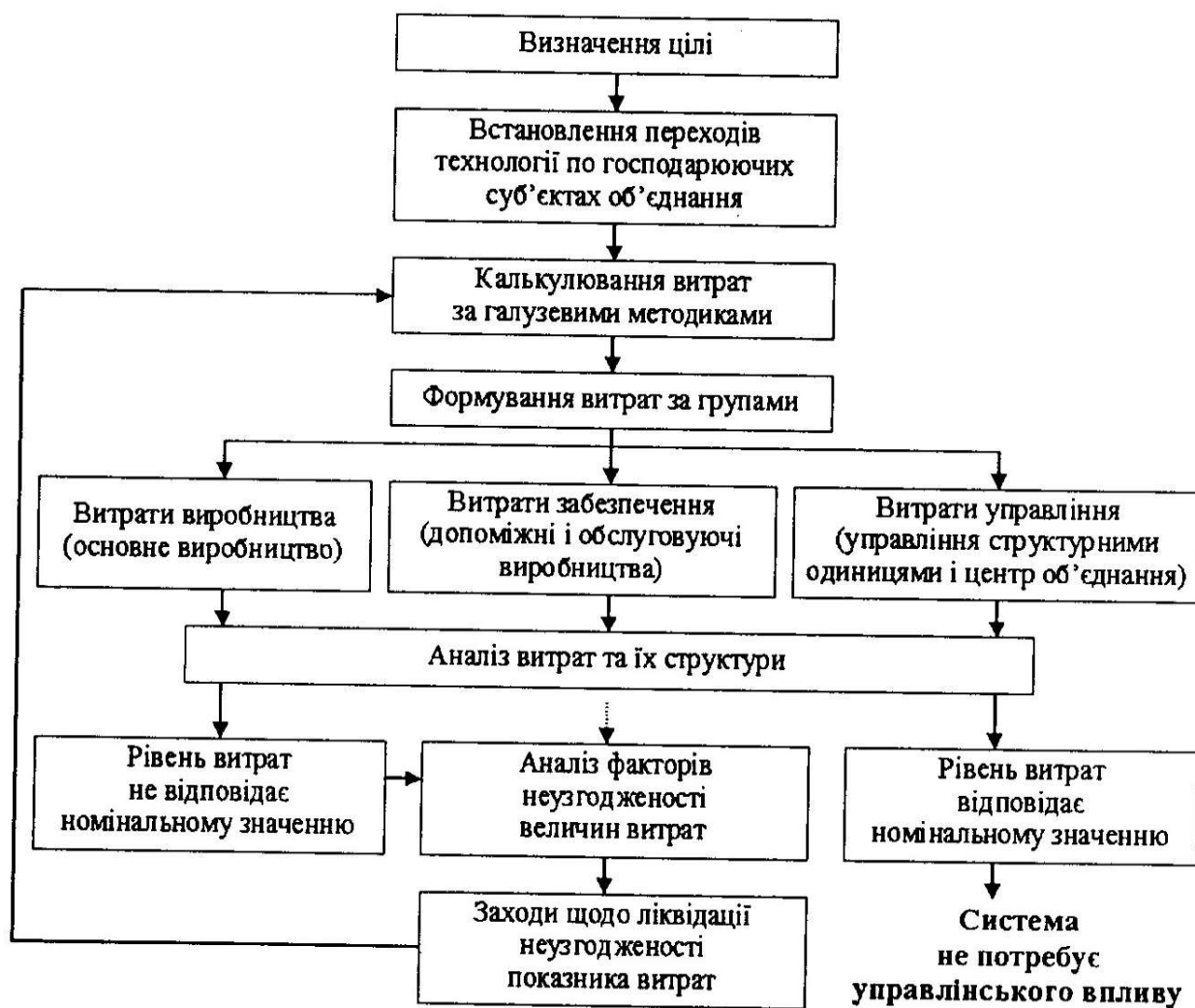

Рис. 7. Алгоритм розрахунку рівня і структури витрат на виробництво і реалізацію продукції інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни

В основу механізму управління витратами покладено схему оптимізації складу витрат шляхом їх систематизації за технологічними одиницями інтегрованого об'єднання та за його функціями. В рамках формування механізму визначено вплив факторів на розмір витрат і запропоновано метод регулювання та контролю за витратами, алгоритм визначення ступеня і складу

виробничих і збутових витрат. Стан матеріальної виробничої системи та її виробничі, фінансові, трудові показники пропонується оцінювати за ступенем коливання показників витрат відносно очікуваного рівня, оскільки коливання потоків виробничих витрат є реакцією виживання і розвитку системи в умовах впливу ринкових факторів. Представлено положення та систему регулювання й контролю за витратами інтегрованого об'єднання.

В сьогоденнішніх умовах ключова роль в реалізації стратегії розвитку інтегрованої системи виробників і переробників вовни належить показнику якості продукції, що виступає як важливіший структурний елемент інтегрованого виробництва. В результаті дослідження конкретизовано основні принципи концепції якості, визначено інструменти управління якістю для всіх ланок інтегрованого об'єднання, структуру комплексної системи управління якістю продукції і механізм дії такої системи. На прикладі вовняного інтегрованого об'єднання показано процес реалізації системного підходу до підвищення якості продукції. Висвітлено основні управлінські елементи процесу безперервного забезпечення і підвищення якості в інтегрованому об'єднанні (рис. 8).

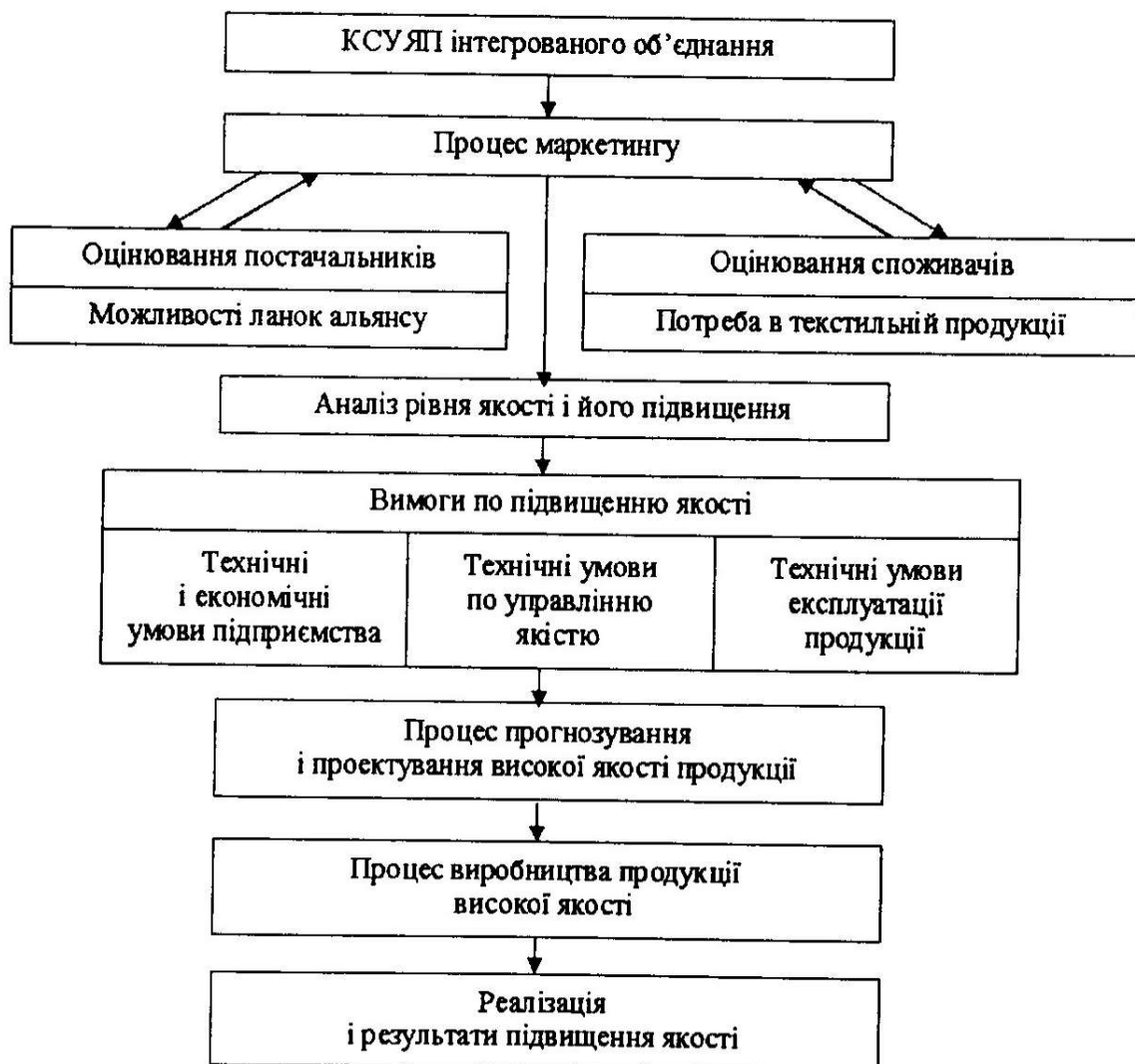

Рис. 8. Модель безперервного підвищення якості продукції в інтегрованому об'єднанні виробників та переробників вовни

Впровадження пропонованої системи управління якістю у виробничу сферу інтегрованого об'єднання надасть можливість в майбутньому більш ефективно виробляти продукцію та підвищити рівень задоволення вимог покупців виробленої продукції.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі на основі теоретичного узагальнення обґрунтовано методологічні та методичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо вирішення важливої наукової і практичної проблеми формування та функціонування організаційно-економічних механізмів інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни. За результатами дослідження зроблено висновки теоретичного, методологічного і науково-прикладного характеру:

1. В результаті дослідження обґрунтовано, що розвиток підприємств вівчарства та вовняної промисловості повинен спиратися на прогресивні структурні зрушення у технологічному ланцюгу виробництва і переробки вовни, спрямовані на збільшення ролі виробництв, що мають вищий рівень ресурсовіддачі. Доведено, що побудова нової міжгалузевої виробничої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни повинна ґрунтуватися на принципах інтеграції сільськогосподарських та текстильних виробництв, що дозволить створити організаційно-економічні засади протидії спаду виробництва, формування раціональної структури економіки вовняного виробництва, активізації інноваційної діяльності та реалізації планів розвитку. Концепція розвитку аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах міжгалузевої інтеграції спирається на наявний ресурсний і виробничий потенціал, формування механізмів перетворення потенціалу аграрних та промислових підприємств в ресурс розвитку на принципах синергії, що дає можливість якісної трансформації та підвищення ефективності їх діяльності.

2. Встановлено, що в умовах жорстокої конкуренції формування стратегій розвитку аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни повинне ґрунтуватися на цілісному системному підході до розробки ефективно працюючих механізмів операційних систем, формування взаємодії у внутрішньому середовищі виробництва та із зовнішнім середовищем. Визначено стратегічні напрямки трансформації механізмів інституційного регулювання розвитку інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни: розробка та проведення жорсткої та ефективної економічної політики в сфері міжгалузевої інтеграції; чітке визначення та повна підтримка інтеграційної політики по розвитку вівчарства та вовняної промисловості; удосконалення правової, нормативної та методичної бази інтеграції підприємств з виробництва і переробки вовни; активізація та відкритість інформаційного забезпечення у використанні ресурсів; посилення мотивації суб'єктів підприємницької діяльності усіх форм власності до інтеграційної взаємодії; введення відповідних нормативних документів, що дозволяють визначити порядок та контроль ефективності інтеграції; удосконалення статистичного обліку.

3. Обґрунтовано концептуальні засади формування програми розвитку інтегрованої системи підприємств з виробництва і переробки вовни, що впливає з стратегії розвитку. Програма розвитку виробничої системи вовняної

промисловості та її сировинної бази базується на застосуванні наукового логічного і математичного апарату для характеристики системи і визначеному наборі критеріїв, які здатні узагальнено і повно описати систему та її розвиток. Процес формування стратегії розвитку системи вовняного виробництва і управління її реалізацією потребує встановлення точної цілі та визначення оціночних показників. Критеріями оцінки розвитку виробничої системи вовняної промисловості та її сировинної бази є: критерій вищого порядку – ступінь задоволення потреб населення; критерій другого порядку – рівень прибутку, рівень витрат, ступінь забезпечення робочими місцями.

4. Доведено, що методичні підходи до вимірювання стану розвитку виробничої системи виробництва і переробки вовни повинні удосконалюватися у напрямку узагальнення результату та вибору універсальних критеріїв. В результаті дослідження запропоновано методичний підхід до оцінки розвитку інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни за стадіями циклу розвитку на основі комбінації статистичних та прогностичних методів, що забезпечує його узагальнену кількісну оцінку, яку можна використати для потреб характеристики системи. Пропонований методичний підхід дозволяє кількісно охарактеризувати рівень розвитку інтегрованої системи підприємств виробництва і переробки вовни, виходячи з умовного первісного моменту її виникнення, на основі аналізу і оцінки етапів перетворень, які проходить система. За обраними ключовими характеристиками можна визначити кількісний і якісний стан пройдених перетворень.

5. В результаті дослідження організаційних форм інтеграційної взаємодії аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни запропоновано перспективну інтеграційну формою організації виробництва і переробки вовняної сировини – стратегічний альянс виробників і переробників вовни. Стратегічний альянс виробників і переробників вовни – це органічний синтез взаємозалежних видів діяльності і його виробничо-економічне оформлення в рамках єдиної системи, це єдина стратегічна угода між його учасниками спрямована на спільний розвиток, це саморегульована структура, яка дозволяє забезпечувати подолання ризику при розподілі відповідальності учасниками альянсу в умовах інноваційного процесу. Стратегічний альянс дозволить посилити міжгалузеві зв'язки, проводити спільні дослідження, обмін технологіями, спільне використання виробничих потужностей, реалізацію готової продукції.

6. Управління розвитком системи стратегічного альянсу запропоновано здійснювати на основі розробленого алгоритму, який дозволяє виявити приховані резерви розвитку підприємств, а також сформувати якісно нові і більш ефективні комбінації виробничого, дослідницького, збутового і комунікаційного потенціалів. Можливості позитивної зміни стану сировинної бази і переробних підприємств багато в чому залежить від наявності дієвого механізму реалізації інтеграційної стратегії створення стратегічних альянсів. Розроблено механізм реалізації стратегії і впровадження програми розвитку стратегічного альянсу виробників і переробників вовни та визначені принципи успішної реалізації програми. Результатом реалізації стратегії розвитку стратегічного альянсу є створення ефективно інтегрованої синергетичної системи, яка впроваджена на заміну неефективно діючої неузгодженої системи розрізнених виробництв сировини, первинної обробки, текстильних виробництв.

7. Розроблено методичний підхід до оптимізації структури інтегрованого стратегічного альянсу виробників та переробників вовни за критерієм прибутку, що забезпечує можливість найбільш повного використання всіх об'єднаних потужностей. Вивчення виробничо-економічних зв'язків у альянсі здійснюється за складовими: по сільськогосподарському виробництву вовни; по первинній обробці сировини; по зв'язкам текстильного виробництва; по використанню транспорту, ремонтної бази, по енерго-, водо-, теплопостачанню, по очищенню відходів. В моделі передбачається оптимальний план випуску продукції підприємствами, що входять у аграрно-текстильне об'єднання.

8. Для переходу на нову форму виробництва більш швидкими темпами пріоритетом інтегрованого об'єднання повинно бути інвестування у сільськогосподарське виробництво текстильної сировини. Інвестиції повинні вкладатися у інноваційні проекти продуктового та процесного характеру, що забезпечить максимально можливий обсяг виробництва і високі якісні показники, суттєво зменшити витрати і збільшити прибуток. В результаті дослідження обґрунтовані напрямки вибору ймовірних джерел інвестування інтегрованого об'єднання і розроблено механізм планування інвестиційної стратегії об'єднання аграрних і промислових підприємств з виробництва і переробки вовни, що забезпечує визначення узгоджених напрямків у співробітництві і розвитку інтеграційної структури виробництва на довгострокову перспективу на основі комплексних програм розвитку інтегрованого об'єднання, котрі передбачають цілі розвитку, визначають інвестиційну політику і стратегію.

9. В результаті дослідження визначено основні напрямки інноваційної діяльності інтегрованого об'єднання, напрямки політики сталого курсу інноваційної діяльності в інтегрованому об'єднанні, запропоновано заходи, що необхідно здійснити, для виходу інтегрованого об'єднання на інноваційний шлях розвитку, встановлено умови, що слід врахувати для успішної реалізації стратегії інноваційного розвитку об'єднання. Розроблено механізм формування та використання інноваційних коштів інтегрованого об'єднання виробників та переробників вовни, який реалізує найбільш радикальну стратегію для інноваційної організаційної структури інтегрованого об'єднання – наступальну стратегію інноваційного розвитку. Запропоновано механізм управління впровадженням інноваційних проектів у інтегрованих об'єднаннях, що базується на достовірній інформації і економіко-соціологічній діагностиці.

10. Розроблено концепцію формування механізму управління фінансовими ресурсами в економічній архітектурі інтегрованого об'єднання виробників і переробників вовни, реалізація якої сприятиме створенню нових фінансових зв'язків в його структурі і надасть можливість гнучко регулювати фінансові процеси. Окреслено головні вектори руху фінансових потоків інтегрованого об'єднання. Опрацьовано систему розподілу фінансів інтегрованого об'єднання, що включає: початковий розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів; обґрунтування і вибір варіантів ймовірних напрямків фінансування інноваційного розвитку виробництв інтегрованого об'єднання; оцінку ефективності напрямків фінансування інноваційного розвитку виробництв інтегрованого об'єднання.

11. Сформовано механізм регулювання та контролю за витратами ресурсів у структурі інтегрованої системи аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, який забезпечує чітко передбачену реакцію на регулюючу дію. В основу механізму управління витратами покладено схему

оптимізації складу витрат шляхом їх систематизації за технологічними одиницями інтегрованого об'єднання та за його функціями. В рамках формування механізму визначено вплив факторів на розмір витрат і запропоновано метод регулювання та контролю за витратами, алгоритм визначення ступеня і складу виробничих і збутових витрат. Стан матеріальної виробничої системи та її виробничі, фінансові, трудові показники пропонується оцінювати за ступенем коливання показників витрат відносно очікуваного рівня, оскільки коливання потоків виробничих витрат є реакцією виживання і розвитку системи в умовах впливу ринкових факторів. Представлено положення та систему регулювання й контролю за витратами інтегрованого об'єднання.

12. Доведено, що в сьогоденних умовах ключова роль в реалізації стратегії розвитку інтегрованої системи виробників і переробників вовни належить показнику якості продукції, що виступає як важливіший структурний елемент інтегрованого виробництва. В результаті дослідження конкретизовано основні принципи концепції якості, визначено інструменти управління якістю для всіх ланок інтегрованого об'єднання, структуру комплексної системи управління якістю продукції і механізм дії такої системи. На прикладі вовняного інтегрованого об'єднання показано процес реалізації системного підходу до підвищення якості продукції. Висвітлено основні управлінські елементи процесу безперервного забезпечення і підвищення якості в інтегрованому об'єднанні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Потішняк О. М. Стратегія і механізми інтеграції аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни: проблеми теорії і практики [Текст]: монографія / О. М. Потішняк. – Херсон: Гринь Д. С., 2015. – 444 с. (26,09 друк. арк.).

2. Потішняк О. М. Щодо необхідності відтворення власної сировинної бази та налагодження сталих зв'язків між підприємствами за технологічним принципом / О. М. Потішняк // Стратегічне управління національним економічним розвитком: монографія: в 2 т. / За заг. ред. О. В. Кендюхова. – Донецьк: «ДВНЗ» ДонНТУ, 2013. – Т. 1. – С. 330-337 (0,54 друк. арк.).

3. Потішняк О. М. Визначення закономірностей та пріоритетів розвитку сільського господарства України / О. М. Потішняк // Теорія та практика управління економічним розвитком підприємства: монографія: в 2 т. / За заг. ред. О. В. Кендюхова. – Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ», 2013. – Т. 2. – С. 62-72 (0,66 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях представлених в міжнародних інформаційних

та наукометричних базах даних, репозиторіях і пошукових системах:

4. Потішняк О. М. Передумови інтеграції підприємств з виробництва та переробки вовни / О. М. Потішняк // Проблеми економіки: науковий журнал. – Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2013. – № 3. – С. 221-226 (0,73 друк. арк.) (представлено в міжнародних інформаційних та наукометричних базах: Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США);

Російський індекс наукового цитування (Росія); Index Copernicus (Польща); Directory of Open Access Journals; CiteFactor (США); Research Bible (Японія); Directory of Research Journals Indexing (Індія); Соціонет (Росія); Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (Україна)).

5. Потішняк О. М. Ретроспектива розвитку виробництва та переробки текстильної сировини у світі / О. М. Потішняк // Бізнес Інформ: науковий журнал. – Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2013. - № 9 (428). – С. 376-382 (0,93 друк. арк.) (представлено в міжнародних інформаційних і наукометричних базах: Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США); Російська наукова електронна бібліотека (Росія); Index Copernicus (Польща); Directory of Open Access Journals; getCITED (США); Research Bible (Японія); Соціонет (Росія); Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (Україна)).

6. Потішняк О. М. Механізм управління витратами інтегрованого вовняно-текстильного виробництва / О. М. Потішняк // Бізнес Інформ: науковий журнал. – Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2014. – № 5 (436). – С. 271–279 (1,14 друк. арк.) (представлено в міжнародних інформаційних і наукометричних базах: Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США); Російський індекс наукового цитування (Росія); Index Copernicus (Польща); Directory of Open Access Journals; CiteFactor (США); Academic Journals Database (Швейцарія); Research Bible (Японія); Соціонет (Росія); Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (Україна)).

7. Потішняк О. М. Механізм реалізації стратегії інноваційної діяльності інтегрованого аграрно-текстильного формування / О. М. Потішняк // Проблеми економіки: науковий журнал. – Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2014. - № 2. – С. 274-284 (1,34 друк. арк.) (представлено у наукометричних базах даних, репозиторіях та пошукових системах: Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США); Російський індекс наукового цитування (Росія); Index Copernicus (Польща); Directory of Open Access Journals; EBSCOhost (США); CiteFactor (США); Academic Journals Database (Швейцарія); Scientific Indexing Services; Advanced Science Index; Open Academic Journals Index; GetInfo (Німеччина); BASE (Німеччина); OpenAIRE (Європейський Союз); WorldCat; SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія); Соціонет (Росія); J-Gate (Індія); Академія Google (США); Research Bible (Японія); Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (Україна)).

8. Потішняк О. М. Об'єктивна необхідність і фактори розвитку аграрного виробництва натуральної текстильної сировини / О. М. Потішняк // Бізнес Інформ: науковий журнал. – Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2014. – № 6 (437). – С. 279–283 (0,61 друк. арк.) (представлено в міжнародних наукометричних базах даних, репозиторіях і пошукових системах: Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США); Російський індекс наукового цитування (Росія); Index Copernicus (Польща); Directory of Open Access Journals; CiteFactor (США); Academic Journals Database (Швейцарія); Research Bible (Японія); Соціонет (Росія); Open Academic Journals Index; GetInfo (Німеччина); BASE (Німеччина); OpenAIRE (Європейський Союз); SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія); COPAC Union Catalogue (Велика Британія); J-Gate (Індія); Open Access Library; Scientific Indexing

Services; Advanced Science Index; Академия Google (США); InfoBase Index; WorldCat).

9. Потишняк О. М. Аналіз стану та обґрунтування проблем розвитку текстильної промисловості України / О. М. Потишняк // Бізнес Інформ: науковий журнал. – Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2014. – № 7 (438). – С. 109–113 (0,61 друк. арк.) (представлено в міжнародних наукометричних базах даних, репозиторіях і пошукових системах: Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США); Російський індекс наукового цитування (Росія); Index Copernicus (Польща); Directory of Open Access Journals; CiteFactor (США); Academic Journals Database (Швейцарія); Research Bible (Японія); Соціонет (Росія); Open Academic Journals Index; GetInfo (Німеччина); BASE (Німеччина); OpenAIRE (Європейський Союз); SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія); COPAC Union Catalogue (Велика Британія); J-Gate (Індія); Open Access Library; Scientific Indexing Services; Advanced Science Index; Академия Google (США); InfoBase Index; WorldCat).

Статті у наукових фахових виданнях України:

10. Потишняк О. М. Розвиток підприємства як економічна категорія / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2013. – № 6/1. – С. 3-6 (0,37 друк. арк.).

11. Потишняк О. М. Ретроспектива і особливості розвитку виробництва та переробки натуральних волокнистих матеріалів в Україні / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2013. – № 10/1. – С. 4-7 (0,43 друк. арк.).

12. Потишняк О. М. Методичні підходи до забезпечення розвитку інтегрованих економічних систем в умовах глобалізації / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. – № 2. – С. 27-30 (0,47 друк. арк.).

13. Потишняк О. М. Методологічні засади оцінки ефективності розвитку інтегрованих виробничих систем / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. – № 2/1. – С. 44-47 (0,38 друк. арк.).

14. Потишняк О. М. Методичні підходи до оцінки розвитку інтегрованої виробничої системи підприємств з виробництва та переробки вовни / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. – № 6/1. – С. 31-34 (0,49 друк. арк.).

15. Потишняк О. М. Оцінка стану та аналіз проблем розвитку виробництва натуральних волокон в Україні / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. – № 8. – С. 7-10 (0,33 друк. арк.).

16. Потишняк О. М. Концепція стратегії інтеграційної взаємодії аграрних та переробних підприємств з виробництва вовни / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. – № 8/1. – С. 49-52 (0,34 друк. арк.).

17. Потишняк О. М. Програмування і моделювання інтеграційної взаємодії вівчарських та текстильних підприємств / О. М. Потишняк //

Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. - № 9/1. – С. 54-57 (0,48 друк. арк.).

18. Потишняк О. М. Механізм фінансово-економічних відносин у інтегрованій структурі з виробництва вовни / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. - № 10/1. – С. 27-30 (0,31 друк. арк.).

19. Потишняк О. М. Система управління якістю в інтегрованих аграрно-текстильних формуваннях / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. - № 11. – С. 3-5 (0,30 друк. арк.).

20. Потишняк О. М. Організаційно-економічні форми інтеграції аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2014. - № 11/1. – С. 62-64 (0,30 друк. арк.).

21. Потишняк О. М. Методологія стратегічного управління розвитком підприємств з виробництва й переробки вовни / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2015. - № 1/1. – С. 22-24 (0,30 друк. арк.).

22. Потишняк О. М. Умови і чинники розвитку підприємств з виробництва й переробки вовни / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2015. - № 3. – С. 15-17 (0,30 друк. арк.).

23. Потишняк О. М. Стратегічні цілі та завдання інтеграційної взаємодії аграрних і промислових підприємств з виробництва й переробки вовни / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2015. - № 3/1. – С. 24-26 (0,31 друк. арк.).

24. Потишняк О. М. Наукові підходи до формування стратегій розвитку виробничих систем / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2015. - № 4. – С. 19-21 (0,29 друк. арк.).

25. Потишняк О. М. Етапи формування і розвитку виробництва та переробки текстильної сировини в Україні / О. М. Потишняк // Економіка. Фінанси. Право: щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – Київ: «Аналітик», 2015. - № 4/1. – С. 27-29 (0,30 друк. арк.).

*Тези доповідей в збірниках матеріалів
міжнародних науково-практичних конференцій:*

26. Потишняк О. М. Ключові принципи, які повинні бути покладені в основу економічної політики держави / О. М. Потишняк // *Wschodnie partnerstwo – 2012: Materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (07–15 września 2012 roku)*. – Przemysł: Nauka i studia, 2012. – Volume 2: Ekonomiczne nauki. – С. 74-76 (0,12 друк. арк.).

27. Потишняк О. М. Генезис промислового та сільськогосподарського виробництва як основа для виникнення та розвитку первинної переробки продуктів сільського господарства / О. М. Потишняк // *Образование и наука на XXI век – 2012: Материали за 8-а международна научна практична*

конференция (17–25 октомври 2012). – София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2012. – Том 6: Икономики. – С. 67-68 (0,15 друк. арк.).

28. Потішняк О. М. Врахування історичних особливостей при формуванні політики розвитку економіки держави на перспективу та складанні конкретних галузевих програм / О. М. Потішняк // *Vědecký průmysl evropského kontinentu* – 2012: *Materialy VIII mezinárodní vědecko-praktická conference* (27 listopadu – 05 prosinců 2012 roku). – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2012. – Díl 5: *Ekonomické vědy*. – С. 87-89 (0,14 друк. арк.).

29. Потішняк О. М. Відносно неможливості копіювання іноземного досвіду розвитку текстильної промисловості та її сировинної бази через відмінність економічних умов / О. М. Потішняк // *Naukowa przestrzeń Europy* – 2013: *Materiały IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji* (07–15 kwietnia 2013 roku). – Przemyśl: *Nauka i studia*, 2013. – Volume 8: *Ekonomiczne nauki*. – С. 76-78 (0,15 друк. арк.).

30. Потішняк О. М. Використання показника конкурентоспроможності для вибору напряму розвитку аграрного виробництва з урахуванням попиту ринку / О. М. Потішняк // *Новината за напреднали наука* – 2013: *Материали за 9-а международна научна практична конференция* (17–25 май 2013). – София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2013. – Том 7: Икономики. – С. 17-19 (0,15 друк. арк.).

31. Потішняк О. М. Доцільність використання більш точних і формалізованих підходів для узгодження критеріїв оцінки / О. М. Потішняк // *Aktualní vymoženosti vědy* – 2013: *Materialy IX mezinárodní vědecko-praktická conference* (27 června – 05 červenců 2013 roku). – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2013. – Díl 4: *Ekonomické vědy*. – С. 51-53 (0,16 друк. арк.).

32. Потішняк О. М. Створення спеціалізованого сільського господарства під сировинну базу наявних переробних та текстильних підприємств / О. М. Потішняк // *Scientific horizons* – 2014: *Materials of the X International scientific and practical conference* (September 30 – October 07, 2014). – Sheffield: *Science and education LTD*, 2014. – Volume 2: *Economic science*. – С. 16-18 (0,22 друк. арк.).

33. Потішняк О. М. Проблеми розвитку текстильної промисловості України / О. М. Потішняк // *Fundamental and applied science* – 2014: *Materials of the X International scientific and practical conference* (October 30 – November 07, 2014). – Sheffield: *Science and education LTD*, 2014. – Volume 3: *Economic science*. – С. 40-42 (0,16 друк. арк.).

34. Потішняк О. М. Ключові фактори впливу, що визначають рівень витрат на готову продукцію вівчарства / О. М. Потішняк // *Areas of scientific thought* – 2014/2015: *Materials of the XI International scientific and practical conference* (December 30, 2014 – January 07, 2015). – Sheffield: *Science and education LTD*, 2014/2015. – Volume 4: *Economic science*. – С. 71-72 (0,15 друк. арк.).

35. Потішняк О. М. Сучасний стан, проблеми та передумови розвитку сировинної бази текстильної промисловості / О. М. Потішняк // *Kluczowe aspekty naukowej działalności* – 2015: *Materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji* (07–15 stycznia 2015 roku). – Przemyśl: *Nauka i studia*, 2015. – Volume 2: *Ekonomiczne nauki*. – С. 66-68 (0,15 друк. арк.).

36. Потішняк О. М. Формування принципів діяльності аграрно-текстильних альянсів / О. М. Потішняк // Бъдещите изследвания – 2015: Материали за 11-а международна научна практична конференция (17–25 февруари 2015). – София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015. – Том 2: Икономики. – С. 40-42 (0,15 друк. арк.).

37. Потішняк О. М. Модель перспективного розвитку текстильної галузі / О. М. Потішняк // Dny vědy – 2015: Materiály XI mezinárodní vědecko-praktická konference (27 března – 05 dubna 2015 roku). – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2015. – Díl 3: Ekonomické vědy. – С. 72-74 (0,15 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Потішняк О. М. Організаційно-економічні механізми інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни: теорія, методологія, практика. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2015.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій з формування та функціонування організаційно-економічних механізмів інтеграційної взаємодії аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, спрямованих на підвищення ефективності їх діяльності.

Запропоновано концепцію розвитку аграрних та промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах міжгалузевої інтеграції, що ґрунтується на альянсному підході.

Обґрунтовано стратегію розвитку аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни на засадах вертикальної інтеграції.

Розроблено організаційно-економічний механізм інтеграційної взаємодії аграрних і промислових підприємств з виробництва та переробки вовни, що реалізується у організаційній формі стратегічного альянсу виробників і переробників вовни.

Ключові слова: вівчарські господарства, підприємства вовняної промисловості, інтегроване об'єднання, організаційно-економічний механізм, економічна ефективність, інвестиційно-інноваційна діяльність, управління витратами, системи якості.

АННОТАЦИЯ

Потышняк Е. Н. Организационно-экономические механизмы интеграционного взаимодействия аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти: теория, методология, практика. - Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2015.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методологических основ и практических рекомендаций по формированию и функционированию

организационно-экономических механизмов интеграционного взаимодействия аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти, направленных на повышение эффективности их деятельности.

Предложена концепция развития аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти на основе межотраслевой интеграции, основанной на альянсном подходе, который сочетает в себе преимущества кластерного и секторального подходов формирования системы производства и переработки шерсти, опирается на имеющийся ресурсный и производственный потенциал, обеспечивает преобразование потенциала аграрных и промышленных предприятий в ресурс развития на принципах синергии, что дает возможность качественной трансформации и повышения эффективности их деятельности.

Обоснована стратегия развития аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти на основе вертикальной интеграции, основанная на целостном системном подходе к разработке эффективно работающих механизмов интеграции операционных систем аграрных, перерабатывающих, сбытовых и инфраструктурных предприятий и организаций, формированию синергичного взаимодействия во внутренней среде производства и с внешней средой.

Разработан организационно-экономический механизм интеграционного взаимодействия аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти, который реализуется в организационной форме стратегического альянса производителей и переработчиков шерсти, который представляет собой единый производственно-хозяйственный сетевой комплекс с централизованным управлением, охватывает полный цикл производства и реализации шерстяной продукции позволяет усилить межотраслевые связи, проводить совместные исследования, обмен технологиями, совместное использование производственных мощностей, реализации готовой продукции.

Предложен методический подход к оценке развития интегрированной системы аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти по стадиям цикла развития на основе комбинации статистических и прогностических методов, что обеспечивает его обобщенную количественную оценку, позволяет определить причины, движущие силы, закономерности, последовательность и последствия преобразований в производственной системе.

Усовершенствованы методические основы формирования программы развития интегрированной системы предприятий по производству и переработке шерсти, основанные на применении научного логического и математического аппарата для характеристики системы и определенном наборе критериев, которые способны обобщенно и полно описать систему и ее развитие.

Разработан алгоритм управления развитием системы интегрированного объединения предприятий по производству и переработке шерсти, который позволяет выявить скрытые резервы развития предприятий, а также сформировать качественно новые и более эффективные комбинации производственного, исследовательского, сбытового и коммуникационного потенциалов.

Предложен методический подход к оптимизации структуры интегрированного объединения производителей и переработчиков шерсти по критерию прибыли, особенностью которого является анализ связей объединения

по составляющим технологической цепочки производства продукции из шерсти, что дает возможность наиболее полного использования всех объединенных мощностей и обеспечивает оптимальный план выпуска продукции предприятиями, входящими в объединение.

Получил дальнейшее развитие механизм планирования инвестиционной стратегии интегрированного объединения аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти. Разработан механизм формирования и использования инновационных средств интегрированного объединения производителей и переработчиков шерсти, который обеспечивает готовность и способность интегрированного объединения осуществлять инновационный процесс в соответствии с программой. Обоснована концепция формирования механизма управления финансовыми ресурсами в структуре интегрированного объединения производителей и переработчиков шерсти. Предложен механизм регулирования и контроля за затратами ресурсов в структуре интегрированной системы аграрных и промышленных предприятий по производству и переработке шерсти. Разработана система управления качеством продукции интегрированного объединения производителей и переработчиков шерсти.

Ключевые слова: овцеводческие хозяйства, предприятия шерстяной промышленности, интегрированное объединение, организационно-экономический механизм, экономическая эффективность, инвестиционно-инновационная деятельность, управление затратами, системы качества.

ABSTRACT

Potyshniak O. N. Organizational-economic mechanisms of integration interaction of agricultural and industrial production and processing of wool: the theory, methodology, practice. – Manuscript.

The thesis for the degree of doctor of economic sciences, specialty 08.00.04 - economy and management of enterprises (by economic activity). – Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, 2015.

Dissertation is devoted to development of theoretical and methodological foundations and practical recommendations on the formation and functioning of the organizational and economic mechanisms of integration interaction of agricultural and industrial production and processing of wool, aimed at improving the efficiency of their operations.

The concept of the development of agricultural and industrial production and processing of wool on the basis of inter-sectoral integration based on alyansnom approach.

A strategy for the development of agricultural and industrial production and processing of wool on the basis of vertical integration.

The organizational-economic mechanism of integration interaction of agricultural and industrial production and processing of wool, which is implemented in the organizational form of strategic alliance of producers and processors of wool.

Keywords: sheep farms, businesses wool industry, integrated association, organizational and economic mechanism, economic efficiency, investment and innovation activities, cost management, quality system.